List za koristi delavskega ljudstva. Delavci so opravičeni do vsega, kar producirajo.

This paper is devoted to the interests of the working class. Workers are entitled to all what they produce.

PROLETAREC

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 4008 W. 31. St., Chicago, Ill.

Delavci vseh dežela, združite se!"

PAZITE na številko v oklepaju, ki se nahaja poleg vašega naslova, prilepljenega spodaj ali na ovitku. Ako je (529) številka ..... tedaj vam s prihodnjo številko našega lista poteče naročnina. Prosimo, ponovite jo takoj.

ŠTEV. (NO.) 528. SLOVENSKO GLASILO JUGOSLOV. SOCIALISTIČNE ZVEZE. CHICAGO, ILL., DNE 23. OKTOBRA, (OCTOBER 23.) 1917. LETO (VOL.) XII.

"Grijeh i zločin."

Newyorški "Hrvatski Svijet" mi je pred nedavnim blagovoli posvetiti članek, na katerega je njegov avtor očividno zelo ponosen. Nima pa mnogo razloga za to, kajti spretnost, katere se pslužuje, ima gotovo ceno pir "magičnih predstavah", ne pa v resni polemiki. Njegov namen je popolnoma razumljiv; rad bi dokazal, da mora vsak Jugoslovan prisegati na Krfsko deklaracijo, in če kdo ni kraljevaš, more biti le izdajalec.

Da bi spravil takoj solnce na svojo, vso senco pa na mojo stran, daje svojemu članku naslov "Žalosna logika republikanca Kristana", s čimer si daje dovoljenje, da dela sam z logiko kakor svinja z mehom. Če bi šlo le za to, da ni dičnemu "H. S." moja oseba všeč, ne bi bilo vredno polemizirati z njim in meni samemu ne bi prišlo na misel, da bi pomočil pero za to. Ampak kraljevsko glasilo meri name, udariti pa misli republičansko idejo in vso slovensko organizačijo, ki se bojuje za njo.

Da je res tako, spoznamo iz zelo nezrele argumentacije kraljevašev, da je Kristan nekakšen komandant, kateremu slede Slovenci republičanskega mišljenja kakor kakor čreda ovac koštrunu. Za naše monarhiste bi bilo pač zelo ugodno, če bi bilo res tako. Spraviti bi bilo treba le koštruna na kakšen način s pota, pa bi bila čreda razpršena, ideja pa ubita.

Oboževalci krone presojajo pač ves svet po razmerah v svojem taboru. Da je bilo delo tam avtokratično, vemo od famoznega chicaškega žbora, kjer so se dekretirale resolucije brez debate in glasovanja. Ali z enim vatlom se ne more meriti vse. Kar se tiče mene, hvaležno odklanjam čast koštruna, ki so mi jo namenili kronovci, ne da bi zaradi tega postal ovca. Slovensko republičansko združenje ni čreda, temveč organizacija, mislečih ljudi, ki vedo, kaj hočejo, in v tej organizaciji je Kristan sotrudnik, enak drugim, ki delajo po svojih močeh in po svojem prepričanju. Če jutri ni več Kristana, je kljub temu Slovensko republičansko združenje in ideja republike in delo za republiko.

Kraljevaši bi menda sami sebi radi sugerirali, da je S. R. Z. le kaprica nekaterih oseb. Z naporom si to sugerirajo, kajti čim le nekoliko odpro mižeče oči, vidijo, da se varajo. Kaj res mislijo gospodje Grškovič in tovarišija, da so vse naše velike organizacije, ki so se prostovoljno pridružile S. R. Z., le igračke na nitkah, ki jih lahko kakšen Kristan vzame v roko, pa cuka kakor marionete?

Gospodje si ne bodo nič pomagali s temi sanjami. S. R. Z. je bilo mogoče sploh le zaradi tega, ker je njegova ideja ideja ogromne večine sloven. naroda v Ameriki. Grškovič in njegovi uredniki lahko porabijo še par sto vreč sofizmov, pa ne bodo z njimi vzeli Slovencem prepričanja, da je vsaka krona simbol politične nesvobode, in z nobenimi lepimi frazami jim ne bodo priliznili kraljev, pa naj se imenujejo, kakor se hočejo.

Zato je tudi taktika osebnega boja, s katerim misli "H. S." doseči svoj namen, popolnoma neuspešna. Izvršitev naše naloge ni odvisna od Kristana, ampak od skupnega dela nas vseh, ki verujemo v njen cilj.

Ta cilj, namreč jugoslovansko federativno republiko, bi kraljevaški "H. Z." rad ponižal in osmešil s tem, daočita — meni nelogiko. Trudi se tudi, da bi jo dokazal. Toda njegovi dokazi so zelo piškavi.

"H. S." je našel v "Proletarcu" članek, ki pravi, da ne more Rusija z enim skokom preskočiti iz dosedanjih gospodarskih razmer v popoln socializem. Na to se je oprl, pa pravi: "Kristan je za Rusiju Kerenskijevac, za nas Leninovac . . . U Rusiji samo utopiste mogu vjerovati u skokove, a kod nas Kristan kaže, da je on jedini "trezan", kada traži skokove iz starih prilika u nove."

Počasi, gospodje monarhisti! Kavinega zrnja ne morete mešati s fižolovim za kuho. Da ni Kristan nikdar dejal, da je on "jedini trezan", omenjam le mimogrede. Tudi izraze "Kerenskijevac" in "Leninovac" moram označiti za popolnoma neprimerne, kajti mi vidimo vse sedanje delo v Rusiji le v daljavi; poučani smo o njem le po časniških poročilih, in to je gotovo nezadostno, da bi se moglo popolnoma točno reči, kaj je sploh "Kerenskijevac" in kaj "Leninovac". Kerenskij in Lenin sta socialista; frakciji, katerima pripadata, pa nista edini socialistični frakciji v Rusiji. Kolik ojih je danes po vsej ogromni deželi, se jaz ne upam reči; "Hrv. Sv." pa tudi ne ve tega. In prav zaradi tega, ker se največ razlikujejo v taktiki in ker se taktika menja po izpreminjajočih se razmerah, se tudi ne more tukaj strogo dognati, kakšne so vse razlike med posameznimi frakcijami. Ameriški časopisi so polni poročil in člankov, a čim več jih človek čita, tem konfuznejši bi moral postati, če bi verjel, kar je tiskano; kajti vsak tak spis daje drugo sliko.

Toliko je pa vendar gotovo, da se ne more "Hrv. Svijet" sklicevati ne na Kerenskega ne na Lenina, ampak če bi že šlo za to, bi moral klicati gospoda Nikolaja Romanova za pričo. Monarhističen kakor on ni namreč ne Kerenskij ne Lenin.

Toda kako more Hrv. Sv. sploh izrabiti "Proletarčevo" pisavo o možnostih v Rusiji, da ubija s tem zahtevo jugoslovanske republike?

Rusija — pravi "Proletarec" — ne more **napraviti skoka iz dosedanjih razmer v socialistično republiko.** Zakaj ne? Ker ni gospodarski razvoj Rusije še dozorel za socializem.

Tega seveda ne tajim. Toda "Proletarec" je tolikokrat naglašal, da je socializem kot cilj nekaj druzega, kakor socializem kot gibanje v sedanji družbi, da bi se reklo nositi sove v Atene, če bi to še enkrat na široko razkladal. Ampak vsak logično misleč človek razume, če pravimo,da ne more Rusija z enim skokom priti iz dosedanjih razmer v **socialistično** republiko, da pomeni to: Rusija ne more na mah izvršiti vsega tistega, kar obsega socializem.

Zato, ker ni dozorel gospodarski razvoj Rusije za socializem. Zato, ker nima Rusija industrije, ki bi jo mogla prevzeti kot socialistična družba. Zato, ker je celo njena agrikultura še neizmerno zaostala. Zato, ker nima tehničnih moči za vodstvo vse tiste industrije, ki bi bila potrebna za socialistično organizacijo delo. Zato, ker tiči Rusija v velikem delu gospodarsko še v razmerah fevdalne dobe.

Priznavam, da so razmere tudi na slovanskem jugu podobne. Tudi tukaj nimajo industrije, ki je pogoj socialistične organizacije. Toda kdaj je S. R. Z. zahtevalo, da mora biti jugoslovanska federativna republika prvi dan po sklenjenem miru socialistična, to se pravi, da mora biti v njej ves socializem popolnoma realiziran?

Vem, da to ni mogoče zaradi zaostalosti našega gospodarskega razvoja. Socialiste zadene v jugoslovanski republiki naloga, da organizirajo ondotni proletariat, da porabijo svoja sredstva za tak vpliv na državo, pod katerim se čim hitreje razvijejo pogoji za prehod v socializem in da izvrše ta prehod, čim postane mogoč.

Toda če ni Rusija gospodarsko dozorela za socialistično republiko, je dozorela za demokratično republiko. Te zrelosti pa ne more 'Hrv. Sv.' odreči niti Jugoslovanom. Kajti če ne bi bili zreli za politično demokracijo, bi viselo vse delo združevanja v zraku; tedaj ne bi mogel izvršiti zedinjenja narod, ampak kvečjemu druge sile. To zedinjenje ne bi bilo organično, ampak izsiljeno.

Ali misli "Hrv. Sv.", da potrebujemo zedinjenje zaradi kralja Petra ali zaradi princa Aleksandra?

Jaz mislim, da ga potrebujemo zaradi naroda. Od zedinjenja ima narod korist; rad bi vedel, kakšno korist mu more prinesti dinastija? Rad bi vedel, čemu je narodu dinastija sploh potrebna? Rad bi vedel, zakaj baš Jugoslovani ne bi mogli živeti brez dinastije?

"Hrv. Sv." seveda tiska pisma kralja Petra, ki pripoveduje, da je on le "kronan predsednik republike". Koga pa naj prepričajo take fraze? Kronan predsednik republike — hm, kajzer Viljem bi tudi lahko dejal kaj takega. Rim je bil tudi po imenu republika, ko so zavladali "Cezarji Augusti." Ali je ta "kronani predsednik" izvoljen od naroda? Ali se ga more narod iznebiti brez revolucije? Ali bo po njegovi smrti narod lahko izvolil drugega predsednika? Ali ni njegov naslednik že pripravljen po pravici rojstva, torej po "božji milosti?" Ali se ne more zgoditi v Karagjorgjevićevi familiji, kar se je zgodilo v Wittelsbachovi in še v mnogih drugih, pa mora tedaj narod tudi norca priznati za kralja?

Če je kralj Peter tak republikanec, da se smatra za kronanega predsednika republike, naj bo dosleden; odloži naj krono, pa naj kandidira za izvoljenega predsednika, in naj da narodu moč, da si po poteku njegovega termina zopet izvoli predsednika po svoji volji, ali pa da živi sploh brez predsednika, če se mu tako zazdi pametneje.

"Hrv. Sv." misli, da mi je dokazal, da pobijam samega sebe in da prihajam v protislovja, kadar govorim o Rusiji in kadar govorim o naših rečeh.

"Hrv. Sv.' ni prav nič dokazal, razun to, da piše neumnosti in smatra svoje čitatelje za dovolj zarukane, da jih pogoltnejo. Pobijal bi samega sebe, če bi zagovarjal za Rusijo carizem, za nas pa republiko. Pobijal bi samega sebe, če bi dejal, da je za Rusijo pametno, če izvrši, kolikor je v razmerah mogoče — to se seveda pravi: Največ, kar je mogoče — za jugoslovansko republiko bi pa zahteval takojšnje uresničenje vsega socialističnega maksimalnega programa, brez obzira na to, če je mogoč ali ne.

Kako pa je s stvarmi v resnici?

Brezpogojno zagovarjam na Ruskem republiko! Brezpogojno zagovarjam za Jugoslovane republiko. Razlika je le v tem, da more biti zagovarjanje za Rusijo od moje strani le teoretično; za njeno praktično ohranitev skrbe Rusi sami. Za jugoslovansko republiko lahko delam v gotovem okvirju in mi torej pripada dolžnost, da opravim toliko dela, kolikor mi dopuščajo moči.

Želim, da postane Rusija socialistična republika; želim da postane Jugoslavija socialistična republika.

Spoznavam, da nima Rusija še vseh pogojev za uresničenje socializma; spoznavam, da jih nimajo Jugoslovani.

Dosledno smatram, da je prav, če se združijo vsi ruski revolucionarni elementi, da odbijejo vsako protirevolucijo in ustanove v svoji republiki najboljše, kar je z ozirom na dejanjske razmere sedaj mogoče. Smatram, da je koristna združitev vseh jugoslovanskih revolucionarnih elementov, da odbijejo VSE protirevolucionarne napade in intrige, organizirajo republiko in ustanove v njej najboljše, kar je z ozirom na dejanske razmere mogoče.

Verujem, da imajo socialisti na Ruskem in med Jugoslovani enako dolžnost, da porabijo vso svojo moč za varstvo delavstva in za dosego vseh tistih socialnih reform, ki so za proletariat potrebne in obenem za sedaj izvedljive.

Razume se pa samo po sebi, da ne more socializem ne na Ruskem ne med Jugoslovani pokopati svojega daljnega cilja; ko je tako dosegel pogoje za svoje nadaljnje delo, mora napeti vse sile, da ga čim hitreje in čim bolj dovršeno opravi.

Kje je tu pobijanje samega sebe? Kje je tu protislovje?

Well, "Hrv. Sv." trdi vendar tako, in dostavlja:

"Vidi se da kad govori o Rusiji govori mirno, po zdravoj pameti, i bez zainteresovanosti stranačke, kada govori o našim stvarima govori demagoški, zaslijepljenošću strančara i agitatora u masama."

To se tiče le mene samega in me prav nič ne boli. Kdor objektivno sodi, lahko spozna, da je trditev otročje smešna. Ampak "Hrv. Sv." pravi potem še:

"A takav postupak se u našim teškim, vrlo teškim prilikama može se nazvati — grijehom, čak i zločinom."

Tudi to bi za svojo osebo brez težav prebolel. Ampak to je, da ne gre tukaj več za mojo osebo. Za jugoslovansko federativno republiko in proti monarhiji se bojuje vse Slovensko republičansko združenje. Temu združenju pripadajo velike, ugledne slovenske organizacije in "Hrv. Sv." je predrzen, če se upa vpričo tega dejstva imenovati boj za republiko "grijeh, čak i zločin."

Jaz se ne pojdem obesit, če me zmerja monarhistično glasilo. Ampak na tisoče in tisoče Slovencev, ki imajo čut za **resnično** svobodo in so pripravljeni delati zanjo, stoji previsoko, da bi jim smelo kraljevaško trobilo lučati "grijeh i zločin" v obraz.

E. Kristan.

Vera in nevera.

Ko so stari Slovenci sprejeli novi verski nauk, prihajajoč iz Saleburga in iz Ogleja, so se naučili novih oblik; v mišljenju jim je pa ostala stara poganska podlaga. Krščanstvo med Slovenci ni zmagovalo s svojo idejno močjo, temveč z mečem in politiko. Bavarcem tudi ni bilo bogvé koliko ležeče na tem, da odpro Slovencem sveta nebesa, ampak spraviti so jih hoteli pod svojo oblast in krščanstvo jim je bilo dobro sredstvo za ta "krščanski" namen. Nekateri zgodovinarji se pač trudijo navsomoč, da bi dopovedali slovenskemu narodu, kaj vse ima zahvaliti krščanstvu. To pa ni objektivno zgodovinopisje, temveč klerikalna zofistika. Nepobitna resnica je, da so Slovenci, ko so dobili krščanstvo, izgubili svojo narodno samostojnost in postali politični helotje.

Stari Slovenci so prav dobro slutili, kaj jim nosi tuji nauk, zato so se ga tudi prav krepko branili. Dobrijani, ki so jih imeli po sili izveličati, so pogostoma odnesli krvave glave. Šele, ko je bil premagan slovenski narod, je zmagalo krščanstvo. Lahko si je torej misliti, s kakšnim "navdušenjem" so ga Slovenci sprejeli.

Ko so že "na tleh ležali Slovenstva stebri stari," so Nemci skušali utrditi krščanstvo z raznimi privilegiji, ki so jih uživali kristjani pred pogani. Zlasti so bili kristjani prosti raznih davščin, ki so jih pogani morali plačevati. Zgodovinsko dokazana je tudi resnica, da se je s krščanstvom širil germanizem. Katolicizem je ponemčeval Slovence in na ta način krčil narod in njegovo ozemlje, ki je nekdaj segalo na severu do Donave, na vzhodu po današnjem Ogrskem tudi deloma do Donave, na zapadu pa notri do srede Tirolskega.

Deloma po krvavi sili, deloma pa pod materialnim pritiskom so poganski Slovenci sprejeli krst. Ni torej treba posebnih dokazov, da se niso bogvé kako poglobili v krščanstvo, ki itak v tistih časih ni bilo več tako, kakor v dnevih apostoljev, temveč se je že močno izpremenilo. Narod je sprejel novi obred, nove molitve, nova imena, ampak vse to je zasadil na staro pogansko podlago.

Cerkev sama je olajšavala ta proces, ne le pri Slovencih, ampak tudi pri drugih narodih, ki se niso mogli kar na kratko odreči svojim starim navadam. Vsi veliki prazniki katoliških in krščanskih cerkev sploh se vjemajo s starimi poganskimi slavnostmi, ki so bili v najožji zvezi z naravnimi pojavi. Naravne prikazni pa so bile tudi spreobrnjenim kristjanom potrebne, da so z njih pomočjo razumeli — seveda po svoje — nove praznike. Saj je bilo kratkomalo nemogoče, da bi se bili s svojim mišljenjem kar čez noč vživeli v abstraktne pojme krščanskih godov. Cerkev pa je bila zadovoljna, če je le pridobila ljudi; da razumejo novi kristjani božič in veliko noč po svoje, da prenašajo svoj politeizem (mnogoboštvo) tudi v krščanska nebesa ter iščejo v trojnem bogu, v angeljih in svetnikih nadomestila za svoje neštevilne bogove in druge duhove, bese itd., jim cerkev ni zamerila preveč. Saj jim tudi ni mogla po sili izbiti takih misli iz glave.

Pogansko pa je ostalo mišljenje in čutenje množice še do današnjega dne. Ali ni pogansko, če mislijo ljudje, da na primer Marija v enem kraju lahko več pomaga, kakor v drugem? Treba se je le baviti z ljudstvom, pa se človek začudi, ko spozna, koliko jih na kmetih še misli, da je mati božja v Lurdu sploh neka vse druga Marija, kakor pa ona v domači cerkvi. Da se dajejo posameznim svetnikom različni resorti, strogo ločeni drug od druzega, da se pripisuje moč nad ognjem svetemu Florijanu in sicer samo njemu, da se obračajo ljudje ob raznih zgodbah do posameznih svetnikov, a ne do Boga in še sto takih primerov dokazuje poganski značaj ljudske vere. Če bi živelo med prostim ljudstvom čisto krščanstvo, bi bilo vsako praznoverje nemogoče; kdor pa količkaj pozna prebivalstvo po Slovenskem, vé, koliko ga je. Sicer pa se babjeverstvo ni ohranilo samo med Slovenci, ampak prav tako tudi med drugimi, najbrže med vsemi krščanskimi narodi.

Kdo more torej reči, da je ljudstvo verno v čistem krščanskem smislu?

Kar pa se tiče inteligence, čivkajo že davno vrabci po strehah, da nima krščanske vere. To se lahko pravi ne le o posvetni inteligenci, ampak tudi o dobrem delu duhovščine.

Tem vrsticam ni namen, obrekovati koga, ampak služiti hočejo spoznanju resnice. Če se pravi, da je mnogo duhovnikov, ki sami ne verujejo, kar zahteva vera, odnosno cerkev, je to zgodovinsko dejstvo, ki ne more žaliti nikogar. Utajevanje takih resnic ne pomaga nič, potrebno je razumevanje. Dvom in nevernost našega časa se pa lahko razume.

Med tem, kar je zapisano v knjigah, na katerih je utemeljena vera in med množečimi se odkritji znanosti so nasprotja, ki jih kratkomalo ni moči spraviti s sveta. Vzemimo kar začetek: V starem testamentu je rečeno, da je Bog ustvaril svet v šestih dneh. Znanost ne pravi le, da ni bilo tako, ampak tudi dokazuje, da je potrebovalo svetovje miljarde let, preden je dobilo sedanjo obliko, da se je celo zemlja razvijala miljone let, preden je postala taka, kakršna je sedaj. Za svoje trditve podaja znanost dokaze. Kdor torej pravi: "Ne sme se verjeti znanosti, ampak edino le svetemu pismu," bo pri mislečih ljudeh težko dosegel svoj namen, ampak dvom bo tem močnejši, čimbolj srborito zagovarja svoje stališče.

Ko se je pokazalo, da se znanstveni nauki o tej stvari ne morejo ovreči, so se začeli kompromisi. Rekli so: "Dnevi, ko je Bog ustvaril svet, niso bili taki kakor sedanji, ampak so šteli na tisoče sedanjih let'.' Znanost je namreč razdelila razvoj naše zemlje v razne "periode' in teh so se polastili pionirji, ki so hoteli staviti most med vero in znanostjo. "Geodetične periode so bili svetopisemski dnevi," so rekli: Najkonservativnejši katoličani sicer niso bili zadovoljni s to koncesijo v razlagi, oportunisti so jo pa sprejeli. A pomagalo vendar ni nič, kajti sveto pismo pravi, da je Bog ustvaril svet v šestih dnevih, ne pa zemljo, in to je velik razloček. Znanost pa tudi dokazuje, da se periode zemeljskega ohlajenja in spreminjanja nikakor ne vjemajo z dogodki legendaričnih šestih dni. Povest svetega pisma je zelo lepa, poetično vzorna, toda pred kritično znanostjo ne more obstati. Kakor je z začetkom, tako je pa tudi z nadaljevanjem. Splošno znano je, da je cerkev strogo zahtevala vero v takozvani geocentrični sistem, po katerem bi bila zemlja središče vsega sveta, okoli nje pa se sučejo mesec, solnce in zvezde. Nasprotna vera, da se suče solnce okoli zemlje, je veljala za pregrešno in zgodovinska resnica je, da je cerkev svojčas kruto preganjala pristaše tedaj novega nauka o sukanju zemlje.

S cerkvenega stališča je bilo lahko umevno. Po cerkvenih nazorih je bil ves svet ustvarjen za človeka in zaradi njega. Naravno je torej, da je veljala zemlja, njegovo bivališče, za središče vse-

(Konec na 2. strani).

Slovensko republičansko združenje.

SEDEŽ V CHICAGI, ILL.

IZVRŠEVALNI ODBOR:

Frank Bostič, Filip Godina, Martin V. Konda, Etbin Kristan, Frank Kerže, Anton J. Terbovec, Jože Zavertnik.

NADZORNI ODBOR.

Matt. Petrovich, Ludvik Benedik, Frank Veranič.

CENTRALNI ODBOR.

Anton Zlogar, Matt Pogorelc, Anton Motz, Frank Mravlja, Ivan Kušar, Frank Šavs, Frank Udovich, Joseph Steblaj, Leo Zakrajšek, John Ermenc, John Rezel.

(Opomba. Zastopniki organizacij in listov, ki se doslej še niso priglasili, postanejo člani centralnega odbora, čim se pravilno prijavijo in izjavijo, da se strinjajo s temeljnimi načeli S. R. Z. — Naslov za pisma in denarne pošiljatve je sledeči: Anton J. Terbovec, P. O. Box No. 1, Cicero, Ill.)

III. IZKAZ PRISPEVKOV ZA SLOV. REPUB. ZDRUŽENJE.

J. Paulič, Bellevue, Ariz. $2.00; vesela družba pri Karlu 90c; Tony Semec, Meadowlands, Pa. $2.50; nabrano na javnem shodu v Hoerberjevi dvorani $25.04; klub št. 157 J. S. Z. Gross, Kans. $2.00; Frank Lipar in Frank Oven, Sartell, Minn. vsak po $2.00; Anton Horwat, Chicago, Ill. $2.00; Frank Šavs, Chicago, Ill. (zgub. stava) $1.00; J. Kershinar, A. Kerničar, A. Colja in S. Kofinčar, Swanson Bay, B. S., Canada, vsak po $5.00; Fr. Šavs (od Fr. Žagarja) $3.00; Anton Mladich, J. Koshak in Mike Keber, Chicago, Ill. vsak po $1.; M. Križman, Herrin, Ill. $1.00; Frank Kadonik, Co. M. 1st Pa. Inf. Reg., Camp Hancock, Augusta, Ga. $2.00.

Anton J. Terbovec, tajnik.

Vera in nevera.

(Konec s 1. strani.)

mirja. Solnce je imelo nalogo, da mu sveti podnevi in da ga greje, zvezde so mu svetile po noči. Naenkrat naj se to vse prekucne! Veri naj se takorekoč izmakne temelj izpod nog. Ali ni v tem nevarnost, da bi se zrušila vsa stavba?

Papeži, ki so preklinjali novi nauk, so torej že vedeli, kaj delajo. Ampak končno vendar ni šlo. Dandanes je vendar že težko najti človeka, ki bi ne vedel, da roma zemlja okoli solnca in nobeni cerkveni inštanci ne pride več na misel, prepovedati ta nauk.

S tem in z neštetimi drugimi konflikti med vero in znanostjo se mora seznaniti inteligenten človek. In kdor verjame znanosti, ki dokazuje, ne more verjeti tistim verskim trditvam, ki so z znanostjo naravnost v nasprotju. Morda je tudi tak človek lahko še kristjan, izraeličan, mohamedanec itd., vendar pa ne more biti pravoveren v cerkvenem smislu. On na primer lahko živi popopolnoma po morali, ki jo je baje Kristus učil, nikakor pa ne more zmešati znanosti in cerkvenih naukov v enem loncu. S stališča cerkve pa je tak človek že neveren.

V inteligentnih slojih so gotovo mnogi in premnogi, ki se tudi ne brigajo dosti za znanstvena vprašanja, ki na primer o vsem darvinizmu ne vedo nič druzega, kakor da je baje po Darwinovi teoriji človek "sin opice." Taki ljudje pa tudi verni ne morejo biti, temveč so indiferentni.

Radi verjamemo, da se vidi pri mašah, šmarnicah, procesijah itd. mnogo takih ljudi. Toda tam se vidijo tudi inteligenti, ki ne verujejo sploh nič. In še treba ni, da bi se zaradi tega imenovali hinavci. Tja gredo deloma iz navade, doloma ker se jim zdi lepo, deloma ker sploh ne mislijo nič. Seveda pa je vmes mnogo, prav mnogo hinavščine. Dosti je takih, ki med štirimi stenami taje vero in včasi še prav neokusno zabavljajo, kadar jih kdo vidi, se pa odkrivajo pred vsakimi cerkvenimi vrati, ker ima klerikalizem veliko politično in gospodarsko moč in ker se jim zdi koristno, zatajiti svoje prepričanje za dobiček, ki ga pričakujejo od klerikalnih krogov.

Vsedrugo bi se še pretrpelo. Ampak ta hinavščina je najhujša. In prav te je med inteligenco na pretek.

Kdo naj na primer verjame profesorju prirodoslovja, da ima pristno cerkveno vero? O marsikaterem vprašanju se mnenja lahko razhajajo; umevno je, če znanstveno izobražen človek veruje v individualno dušo, dasi jo njegov kolega z enako izobrazbo zanikuje. Ampak če tak človek pravi, da verjame, da imajo procesije kaj vpliva na potres, nevihto in sušo, tedaj se njemu ne more verjeti. Zdravnik, ki trdi, da verjame v lurške čudeže, more biti samo dvoje: Duševno nenormalen, torej tudi za svoj poklic nesposoben, ali pa hinavec. Kajti on vé, da se pač s sugestijo nekatere živčne bolezni lahko ozdravijo v Lurdu kakor drugje, da je pa vsako nenaravno, ali kakor pravijo, "nadnaravno" ozdravljenje nemogoče. Hinavščina pa tudi ni vera.

Kakšno "sveto vero" hočejo torej braniti klerikalci, ko prave Kristusove vere itak ni ne med prostim, ne med izobraženim ljudstvom? Ali hočejo varovati vero v codernice, ki živi v vsaki vasi? Ali braniti izganjanje hudiča, ko bi bilo treba narod poučevati o potrebi zdravniške pomoči?

Ampak to je: Kar kvasijo klerikalci o obrambi "svete vere," je politična pretveza. Že s to frazo zlorabljajo vero, ki jo hočejo degradirati za pohlevno deklo, da varuje njih politično vlado in gospodarski dobiček. Klerikalcem ni na tem, da smejo častiti Marijo, ampak da lahko neovirano izkoriščajo ubogi narod in ga vodijo za nos k svojim ciljem, ki niso ne božji, ne sveti, temveč skozinskoz zemeljski in materijalni.

Pravica ali pravičnost?

Uboga Justica! Nad oblake si postavila svoj prestol, da te ne bi dosegli okuženi sopari in strupeni miazmi iz zemeljskih nižin. Tehtnico si vzela v svojo roko, da tehtaš, kar je prav in kar je krivo; oči si si zavezala, da te ne bi moglo zmotiti nič v tvoj absolutni nepristranosti in bi odločevala le neizprosna tehtnica.

Kapitalizem, ki je zasužnjil vse z močjo denarja, pa tudi tebi ne dovoljuje, da bi služila komu drugemu, kakor njemu. Če mora delo tlačaniti kapitalizmu, če se mu mora vdinjati znanost, če morajo biti cerkve njegove opore — kako bi smela ti biti edina izjema in se dvigati nad njega?

Kapitalizem je vladar in vse mu mora biti poslušno. Ej, Justica, tudi ti se ne izogneš zakonu in pravilu.

Voblakih je tvoj tron? . . . Kaj še! To je bila morda nekdaj tvoja božanska domišljija. Ali tvoji hramovi stoje v zemeljskih mestih, v katerih vrvi in šumi kapitalistično življenje. Tvoji svečeniki so ljudje iz krvi in mesa, ki jih veže tisoč stikov z njihovo družbo, z njihovim razredom.

Tehtnico nepristranosti si vzela v roke, ali ker si imela zavezane oči, je prišel kapitalizem in poslatil eno stran, da je vedno težja od druge in vselej odtehta kapitalistična pravica proletarsko.

Kar se zdi naivnim dušam boj pravice s krivico, je boj interesov z interesi. In kar se jim zdi zadeva družbe, je zadeva vladajočega razreda. Justica naše dobe pa ima nalogo, da služi interesom gospodujočega razreda. To nalogo opravlja po svojim najboljših močeh — ne kot boginja, temveč kot pokorna dekla. Zavezanih nima le oči, ampak vsa je uklenjena in priklenjena.

Justica bo osvobojena šele tedaj, kadar bo osvobojeno človeštvo. Namesto razredne justice bo šele tedaj vladala družabna, kadar stopi namesto razredne družbe človeška.

Še le kadar bodo ljudje, ki jih ne bodo ločili cekini in dolarji, ampak jih bo spajala človečnost, postane pravo pravično.

O gozdu in nekaterih njegovih ljudeh.

Načrtal **dr. H. Dolenec.**

(Dalje.)

Najlepšo kožuhovino, recimo table ali kape, dajejo spomladni polhi. Kožice so vse enake, zimske imajo reso in se svetijo. Toda teh kožic je malo, kajti spomladi ni toliko polhov kakor jeseni. Žival je tudi bolj raztresena in kdor hoče spomladi polha ujeti, mora biti posebno izurjen v tem, da ve kam skrinjico postaviti. Kdor jih ujame 10 v nei noči, je že dober in kdor hoče dobiti spomladne table, mora se v celem okrožju priporočiti. Spomladanje kožice pa imajo to napako, da je skoro vsaka druga oškrbana. Nisem mogel dognati, odkod to prihaja. Po hrbtu namreč, koder je najlepša koža, se nahajajo mesta brez dolge dlake, Vidi se, kakor bi bila izgrizena. Ljudje tudi pravijo, da se polhi, katerih se nabere dosti v eni polšini, grizejo. Ali je to vzrok, ali jih obgrizejo miši, ali se proge naredijo tam, kjer se žival druga ob drugo tiščijo, temu se ni še prišlo do kraja.

Polh se zvije čez zimo v kolač, in če je prav debel, ga je videti kakor kosmato kroglo, iz katere moli kosmati rep kakor čep.

II.

Kadar se jame bukev razsipavati in ptički vsi pojo, takrat se odpravi tudi gobar na svojo težavno pot. Menim da dandanes že malokateri več. Gobarstvo je dajalo nekdaj dober zaslužek in je živelo dosti ljudi v naših gozdnih krajih. Gozdov, kakršni so bili, ni več. Goba je izgubila svojo vrednost in gobarji, katere sem jaz še poznal, večinoma same starčke. menim, da so bili zadnji, ki so se še veselili in trpeli po naših gozdovih.

Vem, da marsikateri bralec čudno pogleduje in se povprašuje, kake gobe so to bile, ki so se že tako zgodaj spomladi nabirale in celo le po velikih gozdih in pragozdih. Da ne boste predolgo domnevali, vam takoj povem, da gobe ,o katerih bom govoril, ne rastejo po tleh, ampak le po drevju. To je tista goba, katere je imel kdaj vsak pravilen tobakar dober košček v žepu in zraven pa še kresilen kamen in kresilo ali pa nožiček z dobršnim kosom jekla na hrbtu. Še pred petdesetimi leti so bile vžigalice prav redka stvar. Ko sta se takrat možakarja srečala na kaki ozki bližnjici, daleč od ljudi in vasi, se je dostikrat prigodilo, da sta imela oba mrzlo pipo v ustih. Eden je izgubil kamen, drugi je pa v naglici doma pozabil kresilo ,in oba sta se radostno drug drugemu nasmehnila, ko sta se dogovorila, da si moreta drug drugemu pomagati, da bosta zopet uživala sladki dim. Gorje pa, ako je bilo vlažno in deževno vreme! Takrat se je pa tudi primerilo, da sta možakarja kar po celo četrt ure stala skupaj; eden je držal klobuk, drugi pa udrihal s kresilom po kamenu, vihtel gobo in pihal, da bi vendar ena iskrica oživila gobo. Tačas tudi po krčmah ni bilo mičnih priprav na mizi, v katerih so nagnetene vzplamljive vžigalice. Mesto celo sobo razsvetljujoče petrolejke je brlela na mizi tenka lojenka, ki jo je bilo treba vsak čas snažiti. Pri takih prilikah je večkrat ugasnila in gospodinja je hitro prijela za svečnik in skočila v kuhinjo, tam poprijela za glavnjo in na njej zopet prižgala luč, a ne vselej takoj; časih je bilo tudi treba v glavnjo pihati, da je obgorela, in s tako silo, da so gospodinji še bolj rdela lica in so ji od dima oči solzile. Mesto vžigalic so bili na mizi zviti kosci papirja, ki so se prižigali pri lojenki in s tem potem pa tobak. Sešli so se pa tudi gostje, od katerih si je vsak rajši ukresal, nego bi prižigal papir; s tem se je navadno tudi onesnažila luč in napravil slab duh, posebno ako je bil papir pivkast, drugega pa je bilo takrat še malo.

Da je pa tega že precej časa, se izprevidi tudi iz tega, da naši mlajši pripovedniki in novelisti, n. pr. celo naš Kersnik, ne vpletajo v svoje pripovesti prižiganja tobaka z gobo in dostikrat prav karakterističnega kretanja možakov veljakov pri tem opravilu. Naši mladini tudi gotovo ni znano, da še pred štiridesetimi leti ni bilo kramarije, v kateri bi ne bili prodajali gobe in kresilnega kamena. Ako si šel in hodil po beli Ljubljani in posebno po tedanjih Slonovih ulicah, je skoro pri vsaki prodajalnici bilo videti na najbolj vidnem mestu gobo in kresilno kamenje. In mi takratni mladeniči in vsi naši pastirčki, ako smo hoteli krompir peči, smo si morali preskrbeti gobo, kamen in kresilo, sicer ni bilo ognja in ne pečenega krompirja.

In kakor pri nas na Kranjskem, je bilo tudi drugod po svetu. Povsod so rabili gobo in kresilo, da so si prižigali tobak in narejali ogenj.

To je pa sedaj docela minilo in kresilno gobo pomnijo in poznajo samo še starejši ljudje. Britve, ki bi imela na hrbtu kresilo, v trgovini ni več videti. Jaz sem si jo kupil pred šestintridesetimi leti in jo še hranim. Nosil sem jo vedno s seboj, ko sem še hodil po gozdovih, in si ž njo rezal krušne in mesene koščke, ko sem počival ali nočeval v gozdu, in ž njo sem tudi zaklal marsikatero srno.

Nikar ne bodi nevoljen, ljubi bralec, in ne očitaj mi, da sem jaz, ki pišem o gozdu in gozdni lepoti, kar zašel med navadni svet in celo v mesto! Bili so to, ko smo še ogenj kresali, za nas še lepi časi. Mladi smo bili in krepki in teh časov se človek rad spominja. Radi se spominjamo tudi možakov, ki so nam pravili o jelenih in košutah, o Francozih in tistih časih, ko še nihče ni vedel za vžigalice, in pri tej priliki večkrat ukresali ogenj, da so zopet prižgali tobak.

No, pa vrnimo se na gozdna tla in h gobarjem! Povedati moram le še, da to, kar se je gobe rabilo za ogenj, to je bila le mala reč in da radi tega ne bi bila stala nikdar po šestnajst goldinarjev cent, kakor je ob svojem času. Gobo so nabirali in jo oddajali prekupovalcem, ki so jo potem pošiljali na Angleško. Tam so bile tovarne, ki so izdelovale nekdaj najbolj imenitno blago za pokrivalo in obleko. Tudi domači obrtniki so narejali izdelke iz gobe in na Kranjskem je imel skoraj sleherni krčmar gobovo kapico z zelenim "čufkom" na vrhu, za katerega je prijel, da je pozdravil kaj bolj imenitnega gosta. In ako je imel gobar srečo in je bila letina za gobo dobra, je je nabral v enem tednu za cel cent čistega blaga. Takega zaslužka je bilo nekdaj malo in ni čuda, da so ob gozdu ljudje gmotno bolje izhajali nego ob veliki cesti, na kateri je bil pa tudi obležal ves dobiček.

(Dalje prihodnjič).

Etbin Kristan.

Savičev pesimizem.

— Vanitas vanitatum. Konec je vendar ogromen Nič.

— Konca ni; torej ne moremo govoriti tako.

—Kdo Vam pravi, da ni konca?

— Meni še nihče ni povedal tega. To vem sama. Kje je konec vesoljnosti? Kdaj je konec časa?

— Ne gre za to. Govorim o našem koncu. In ta konec je razočaranje za optimista. Pesimist se ne more razočarati.

— Živeti hočete torej samo za tisti trenutek, ki ga imenujete konec? In ker sodite, da pride tedaj razočaranje, uravnavate vse svoje življenje po tem. Indijski fakiri imajo torej prav. Ali oprostite, gospod profesor. Tukaj sem doma. Hvala lepa, da ste me spremili.

— Prosim. Ali o tej temi se morava še razgovarjati. Prepričati Vas moram.

— Ali pa jaz Vas.

— To ni mogoče.

— Naj odloči bodočnost. Ako Vas ni sram, razpravljati in prepirati se s svojo učenko, se lahko pogovoriva, kadar Vam bo všeč.

— Nobenih predsodkov nimam, gospica. Konvencionalnosti ne veljajo zame.

— Torej sem Vaša nasprotnica, kadarkoli želite. —

Nasmehnila se je, lahno se je poklonila in odhitela v hišo.

Savič je ostal sam.

Ta hip so vse njegove teorije plavale daleč — daleč odtod. Vse njegove misli so se pečale z dekletom. Prav z dekletom, ne z njenimi nazori, ne z njenimi besedami. A tudi to se je godilo nezavedno. Savič je mislil na Tonko, spominjal se je nje veselosti, njenega zdravega obličja, njenih svetlih oči — — a da ga je v tistem trenotku kdo vprašal, kaj misli, ne bi bil znal odgovoriti. Ne da ne bi bil hotel. On ne bi bil znal.

IX.

Poslej sta s Tonko pogostoma razpravljala o optimizmu in pesimizmu. On se ni dal premagati, a priznati je moral, da je prišel pogostoma v zadrego. Včasi ji ni mogel odgovoriti ničesar, pozneje, kadar je bil sam, se je domislil, kaj bi ji bil moral povedati, da bi jo pobil. Njiju prepir je bil navidez docela neploden, kajti ostajala sta vsak na svojem hribu: ona dosledna optimistka, on zagrizen pesimist.

Nekega dne mu je povedala vso zgodovino svoje tužne mladosti. Ko je bila še docela majhna, se je njenim staršem jako dobro godilo. Oče je imel lepo službo in je služil mnogo denarja. Znancev je bilo dosti in v hiši njenih staršev je bilo veselo življenje. To je izginilo, ko je njen oče obolel. Najprvo je imel namestnika, kateremu je plačeval, da ga je zastopal, a ko le ni okreval, so mu odpovedali službo. Prihranjeni denar je bil kmalu porabljen. Ko je očetu končno nekoliko odleglo, je iskal druge službe, a težko je bilo dobiti kaj primernega. Naposled je moral biti zadovoljen, da je dobil skromen prostorček v neki pisarni. Starši so bili vajeni dobrega življenja in sa se čutili nesrečne v novih, ob vseh straneh omejenih razmerah. Mati je bila vedno žalostnega obraza, tembolj ker je oče v čaši iskal tolažbe. Bolehal je pa tudi neprenehoma. Kmalu je bilo Tonki deset let, je oče umrl. Mati je bila tedaj taka, kakor bi morala zblazniti. Tudi ona je obolela. Tonko pa so dali v "institut". Tam ni imela nobenih veselih časov. Vendar se je včasi smejala, a tedaj so jo tepli, češ, to se ne spodobi. Učila se je dobro, a to ji ni nič pomagalo, ker so od nje zahtevali vedenje, kakršnega ni bila vajena. Vse to je bil jako tužno. Če je prišla kdaj domov, se tudi ni mogla veseliti, kajti mati je bila vedno žalostna. V institutu so jo zaničljivo gledali, ker ni bila bogata kakor druge gojenke. Končno je tudi mati umrla in Tonka je prišla k teti. Odkritosrčno je povedala, kako se ji je godilo tedaj.

— In vi —? je vzkliknil Savič.

— In jaz upam, upam, upam neprenehoma. Moje zlate nade mi ne vzame nihče.

Savič se ni drznil oporekati. Ah, s kakšnim glasom je izrekla: Upam! Ne, ne. On ne sme niti poizkusiti, da bi ji vzel njeno zlato nado. Pa življenje je vendar tako okrutno! Ni Tebi ne prizanese . . . ! To, to — prav to utemeljuje svetovno bol, to jo opravičuje. Tako krasna, cvetna pomlad, tako svetel pogled v bodočnost, tako bajno upanje . . . In naposled prihaja življenje s svojo trdo roko, pa trga, razdeva, podira vse . . .! Oh, upaj, sanjaj, dekle! Naj se zgodi, kar se hoče;

— Vi ste se zamislili?

Jaz nočem biti tisti, ki bi uničil Tvojo iluzijo.

— Oh, nehote.

— Kaj mislite? Gotovo kaj žalostnega. Bodite vendar enkrat veseli, samo enkrat, gospod profesor!

Nevedoč, kaj dela, je majal z glavo. Vse njegovo bitje je bilo že prešinjeno s tistim čudnim čuvstvom. Tudi kadar ni govoril ničesar, kadar ni hotel povedati ničesar, je povedala ona tajna sila v njem: Jaz ne morem biti vesel.

— Samo enkrat, gospod profesor! Kako more biti človek vedno tako žalosten?

— Kdo vam pravi, da sem žalosten? Ne, žalosten nisem. Ne vem, kakšen sem. Mene ni. Tega ne razumete. A drugače Vam ne morem povedati. Mene ni . . . to je tako: Jaz čutim, kar bi vam rad povedal s tem, a nobene druge besede ne morejo opisati tega stanja.

— Ne, ne, domišljate si nekaj. Morda imate kako veliko bolest v srcu in hudo trpite. To tajite morda pred svetom in pred seboj. A človek se ne sme tako prepustiti svoji boli. Vedno Vas vidim takega in tedaj moram biti žalostna tudi jaz.

— Tudi Vi? Zakaj Vi . . . ?

— Kdo ne bi bil žalosten, ako Vas vidi vedno tako tužnega? V tem lepem svetu živite kakor v grobu.

V Savičevem srcu so se dvigali čudni čuti. Kaj se godi? Kaj je treba vsega tega? Kako je prišlo to? Jeza, silna jeza ga je zgrabila, a čutil se je brezmočnega. Neka tuja moč mu je silila zobe skupaj, da jih je stiskal in pesti so se mu krčile. Ah, kaj je bilo treba vsega tega?

— Nasmejte se vendar malo, gospod profesor! Meni na ljubo.

Savič jo je pogledal. Ona je zrla vanj s prosečimi očmi. V tem trenutku je bila krasna. V njenem obrazu je bilo nekaj, kar ga je spominjalo na sikstinsko madono. Ta pogled — ta pogled! — Ali vstajajo zopet čari iz davnih, davnih pozabljivih časov?... Polotila se ga je neumevna omotica. Oh, ako bi se sedaj nasmejal, storil bi dobroto, ki bi bila več vredna od vseh teorij. Hotel se je po sili nasmejati — mesto smehljaja na obrazu se mu je pokazala solza v očeh.

Tonka je opazila ves boj Savičeve duše in tudi njegov izid. Seveda ni razumela vsega, a slutila je, da mora biti v tem srcu nekaj težkega, nekaj silno, silno tužnega.

— Kaj Vam je, za boga, gospod profesor, kaj Vam je? Ah, kaj sem storila? Ali sem Vas užalila?

(Dalje prihodnjič.)

Nekoliko leninizma.

Mi smo puškarji, obranaši, socialpatrioti. Vse to stoji na meji izdajstva, če ni sploh že izdajstvo.

Tako uči "Radnička Straža" svoje čitatelje že od tistega časa, odkar se je drznil "Proletarec" povedati, da imajo tudi socialisti vprašanje orožja.

"R. S." ima svoje preroke, med katere spada Lenin. Po nazorih Cvetkova sta Lenin in Trockij sploh še edina socialista na Ruskem. Logično mora biti torej Lenin kakor "R. S." brezpogojno nasproten vsaki puški in mora prisegati na "nonresistenco." Njegov nauk mora soglašati z naukom "R. S.", da je za proletariat čisto vse eno, če vlada kajzer ves svet, ali pa če so države republike, da je vlada Romanova za delavstvo toliko vredna, kolikor vsaka druga.

Žal nam je, da moramo "Radnički Straži" zopet enkrat pokvariti veselje. Žalostno je, toda resnica je ta, da je Lenin prav tako grozen puškar, militarist in obranaš, kakor smo mi. In kadar "R. S." to spozna, vrže nemara svojega specialnega preroka na smetišče in izjavi, da ni v Rusiji sploh nobenega socialista.

List "Jugend Internationale," ki izhaja v Curihu kot glasilo mednarodne mladinske socialistične organizacije in kjer se največ oglašajo radikalni Zimmerwaldovci, objavlja v 9. letošnji številki z dne 1. septembra Leninov članek pod naslovom "Vojaški program proletarske revolucije" (Das Militaerprogram der proletarischen Revolution.)

Že sam naslov je strašen. "Militaristični program!!!" Ali vas ne zazebe v dušo, če čitate take besede?

Lenin jih ni zapisal v satiričnem zmislu, da bi se rogal orožju. Nasprotno. Z vso svojo zgovornostjo zagovarja orožje in trdi, da ni naloga socialistov zahtevati razoroženje, temveč zahtevati orožje.

Ko smo mi tako pisali, smo "zabludili." Cenjena "Radnička Straža," ali je Lenin tudi "zabludio?" Ali je tudi on "zatajio socializam?"

Lenin omenja, da se oglaša v Holandiji, Skandinaciji in Švici zahteva, naj se **stara točka socialističnega minimalnega programa "milica" ali "ljudsko oboroženje" zamenja z novo: "Razoroženje"** in da se je o tem razvila diskusija.

Lenin, ki je po mnenju "R. S." gotovo revolucionaren socialist, pravi torej, da je "ljudsko oboroženje" stara zahteva socialističnega programa. Ko smo mi to trdili, je hotel Cvetkov iz nas napraviti nevedneže, idiote. Hm, ali pošlje zdaj tudi Lenina med idiote?

Lenin pa tudi z vso odločnostjo pobija predlog, da bi se ta točka izpremenila. In izhodišče vsega njegovega argumentiranja je tako, da mora ljudem pri "R. S." slabo priti, če to čitajo. Kaj pravi njih dosedanji ljubljenec?

"Temeljni argument (tistih, ki zagovarjajo razoroženje) — pravi Lenin — je ta, da je zahteva razoroženja najjasnejši, najodločnejši, najdoslednejši izraz boja zoper vsak militarizem in zoper vsako vojno.

V tem temeljnem argumentu je ravno temeljna zmota zagovornikov razoroženja. **Socialisti ne morejo biti nasprotniki vsake vojne, če nočejo nehati biti socialisti.**"

Tako govori Lenin, ki ga je "R. S." slikala takorekoč kot preosnovatelja socializma. Ta Lenin pravi, da niso socialisti več socialisti, če so proti vsaki vojni! Kaj bo "R. S." storila s tem groznim človekom, ki — horribile dictu! — zagovarja vojno, torej klaaaaanje!!!

Bojimo se za Lenina, da ga bo najučenejši in najdomišljavejši urednik na svetu vrgel tja, kamor je že davno pometal Marxa in celo armado socialistov.

Morda bo "R. S." dejala, da se je Lenin izpremenil. Ampak "Jugend Internationale" pravi, da ji je bil ta članek izročen, še preden je L. zapustil Curih. In najbrže pride naposled do tega, da ni "R. S." razumela Lenina, kakor ni razumela Marxa, Engelsa, Jauresa in marsikoga drugega.

L. pravi, da niso bili socialisti prvič nikdar in da ne morejo biti nikdar nasprotniki revolucionarnih vojn. Omenjajoč, kako je buržvazija postala reakcionarna, postavlja vprašanje: No, kako je pa z vojno proti tej buržvaziji? Na primer z vojno od te buržvazije zatiranih, od nje odvisnih ali kolonialnih narodov za svojo osvoboditev?

Vojna narodov je osvoboditev!

Dajte urednikom "Radničke Straže" par kozarcev vode. Omedleli bodo.

Narodi! Narodna osvoboditev! Same krivoverske besede . . . po slavnih teorijah "Radničke Straže" namreč. In take pregrešne besede rabi njih lastni svetnik.

Lenin misli, da se morajo socialisti zanimati za vojne zatiranih, odvisnih ali kolonialnih narodov za njih osvoboditev. Mi smo bili nacionalisti, kadar smo omenili kaj takega; mi smo bili nacionalisti, če smo le priznali, da so na svetu narodi. Kakšno ime dobi sedaj Lenin? Zoper nas so mobilizirali novinski odbor, da nas razglasi za "nedrugarski list." Nam so naprtili krivdo za vse, kar se godi v Zvezi že skoraj dve leti. Kaj stori "R. S." z Leninom, s "svojim" Leninom?

Ta Lenin pravi v nadaljnjem sledeče: "Očitno napačno je, če se pravi, da ne more biti v dobi razbrzdanega imperializma več narodnih vojn . . . To, kar imenujemo Evropejci, imperialistični zatiralci večine narodov na svetu s sebi lastnim, podlim evropskim šovinizmom "kolonialne vojne," so pogostoma nacionalne vojne ali pa nacionalne vstaje teh zatiranih narodov. Ena temeljnih lastnosti imperializma je prav v tem, da pospešuje v najbolj zaostalih deželah kapitalizem **in s tem razširja in ostri boj proti nacionalnemu zatiranju.** To je dejstvo. In iz tega sledi neizogibno, da **mora imperializem večkrat porajati nacionalne vojne.** Junius . . . pravi, da vedi v imperialistični dobi vsaka nacionalna vojna proti eni izmed imperialističnih velesil do tega, da poseže druga imperialistična velesila, ki konkurira s prvo, vmes, in da se izpremeni vsaka nacionalna vojna na ta način v imperialistično. **Ta argument je pa napačen.** Lahko je tako, **ni pa vedno tako.** Več kolonialnih vojn od leta 1900 do 1914 ni šlo to pot. In bilo bi enostavno **smešno**, če bi izjavili, da "ne more biti" n. pr. po sedanji vojni, če se konča s skrajnim izčrpanjem vojskujočih dežel, "nobene" nacionalne, napredne, revolucionarne vojne več, zaradi mene od strani Kitajske v zvezi z Indijo, Perzijo, Siamom itd. zoper velesile.

"Zanikanje vsake možnosti nacionalnih vojn pod imperializmom je teoretično krivo, zgodovinsko očitno napačno, praktično je pa enako evropskemu šovinizmu: Mi, ki pripadamo narodom, zatirajočim na stotine miljonov narodov v Evropi, Afriki, Aziji itd., mi naj izrečemo zatiranim narodom, da je njih vojna proti "našim" narodom "nemogoča!"

Tako argumentira Lenin, tak ozagovarja vojno atiranega naroda proti atirajočemu! Ne le da L. ne mara načela "mir a vsako ceno," je očitno, da smatra vojno v gotovih slučajih ne le a opravičeno, ampak naravnost za potrebno.

Kaj bi zdaj? L., doslej po naukih "R. S." čisti socialist, čist kakor le še Cvetkov, je torej očiten "pištar", obranaš", "nacionalist", "krvav agitator." Kaj bo torej zdaj z njim — ali pa, kaj bo z "Radničko Stražo"?

Leninov članek ni z našimi citati izčrpan in bavili se bomo tudi še z drugim njegovimi argumeiti. Toliko pa moramo vendar za danes izjaviti — ker je v gotovih slučajih potrebna skrajna previdnost — da nismo iztrgali stavkov iz članka tako, da bi bil s tem popačen zmisel; ampak ves nadaljni članek le še bolj potrjuje, kar smo navedli doslej.

Monarhi brez krone.

Ruska revolucija je vrgla največjo absolutno osebno oblast, kar je je poznal civilizirani svet, med staro šaro, ko je odstavila Nikolaja Romanova in obenem odstranila prestol. Nobena dosedanja revolucija ni bila tako usodepolna za monarhizem, kakor baš ruska. Padec kitajske dinastije ni mogel tako mogočno vplivati, ker je dežela preveč odaljena od pozorišča, s katerega izhaja svetovna politika sodobnega kapitalizma in ker ni Kitajska vsled svoje gospodarske zaostalosti igrala velike odločajoče vloge med velesilami. Portugalska je preneznatna, da bi mogel njen prevrat imeti več kakor lokalen pomen. Ruska revolucija, ki je izpremenila eno največjih in kljub momentanim težavam odločujočih dežel iz carstva v republiko, napoveduje novo dobo. Poglavje dinastij se bliža koncu; preobraženje Rusije v republiko ne more ostati brez posledic po ostalem svetu. Monarhijam bijejo zadnje ure.

Padec ruskega carja je obudil zanimanje za slučaje odstavljenih vladarjev sploh. Število takih slučajev je v zgodovini mnogo večje, nego se misli prvi hip. Usoda takih vladarjev je pa zelo raznovrstna.

Sedanja svetovna vojna je napram monarhom precej brezobzirna. Razun Nikolaja Romanova, ki je sedaj jetnik ruskega naroda, in ki nima pač ničveč upanja, da postane še kdaj to, kar je bil, jih je še par "ubežnih kraljev", ki sicer niso izgubili vladarskega naslova, pač pa vso oblast, ki je spojena z naslovom. Tudi upanja niso opustili, da sedejo zopet na prestol in da se jim bo krona nemara še bolj bleščala; toda uresničenje tega upanja je največ odvisno od faktorjev, ki niso v njihovih rokah. Izgube ne bo nobene, če se njih sanje nikdar več ne uresničijo.

Nekaterim vladarjem, ki so padli s prestolov, se je dovolilo preživeti zadnja leta mirno v svoji lastni deželi. Veliko pa se jih je vrglo v ječe ali pa so zblazneli, dočim so poiskali drugi pribežališča v Angliji in Ameriki.

Dva nekdanja vladarja pa sta našla varnost celo pod ponižnim imenom Smitha.

O Nikolaju II., ki je bil do pred kratkim samodržec in car vseh Rusov, se poroča, da je ostalo v njegovi posesti le 900,000 rubljev od premoženja, katero se je cenilo, da prekaša ono Rockefellerjev, Kruppov ali Rothschildov.

Prejšnji ruski car daje najboljši zgled, kako nezanesljiva teča je sreča kraljev . . .

Skoro vsi rudniki Sibirije so bili osebna last carjeva. Posedoval je v svojem lastnem imenu 150,000,000 akrov zemlje, na katerih je bilo vse polno rudnikov, gozdov in poslopij. Poleg tega pa je še dobival velikansko plačo, s katero so se vzdrževale njegove palače in dvorni personal.

Zadnji kralj, ki je odstopil, namreč grški Konstantin, ni sicer imel tako velikanskih posestev, a vendar dosti, da je dobro živel. To se bo seveda v bodočnosti precej izpremenilo.

Nikola Petrović, stari črnogorski vladar, je nadaljni vladar, ki je pred kratkim izgubil svojo krono, dasiravno vsaj po njegovem mnenju le začasno. Vzel je v najem vilo v okolici Pariza, kjer živi s svojo hčerko, pricesinjo Ksenijo. Ker pa se je o Nikoli sumilo, da je izdal svojo deželo, se nahaja ta kralj pod strogim nadzorstvom pariške policije, dasiravno uživa osebno prostost ter se sme gibati po svoji lastni volji.

Njegov kabinetni minister, ki ga je spremljal pri odhodu iz domače dežele ,katero so centralni zavezniki zasedli, ga je zapustil. On pa kljub temu ni sam, kajti vzel je s seboj vso svojo družino izvzemši princa Mirka, katerega so imenovali kot avstro-ogrskega kandidata na "jugoslovanski" prestol, ki pa naj bi bil seveda le tron vazalne države Nemčiji in Avstriji.

Kralj Nikola Petrović-Njeguš je velik prijatelj pokerja in po poročilih iz Pariza se vedno zabava s to igro, kadar ni zaposlen z "državnimi opravki". On je oče italijanske kraljice in ena njegovih ostalih hčera je prejšnja ruska velika kneginja.

Malo se je slišalo v zadnjem času o rumunskem kralju Ferdinandu, ki je žrtvoval svoja velika posestva v Avstriji, ko je stopil na stran zaveznikov. Njegov brat Viljem, petnajst mesecev starejši, ki je bil sam rumunski prestolonaslednik, dokler se ni leta 1886 odpovedal vsem pravicam, ni sedaj le izgnal Ferdinanda iz družine, temveč se tudi pričel sam nazivljati kralja.

Glede financ je Ferdinand v velikih zadregah in komaj je verjetno, da bi sploh kdaj dobil nazaj svoja posestva v Avstriji in Ogrski. Starejši brat Viljem ima dva sinova, ki sta oba generala v nemški armadi in njegova hči iz prvega zakona je poročena z Manuelom II., izgnanim portugalskim kraljem.

Srbski kralj Peter ima prednost, da je drugi kralj, ki je izgubil svojo kronico vsled sedanje vojne. Njegova žalost pa je bila morda večja kot ona kateregakoli drugega vladarja, katerega je zadela slična usoda.

Peter se je namreč vse svoje življenje boril za to, da zasede prestol. Umor princa Obrenovića, ki se je izvršil iz dinastičnih razlogov, se ni nikdar pozabil. Petra pa niso sprejeli nikdar v vrste evropskih kraljev, kajti dogodek, vsled katerega je dospel na prestol, je bil zopet umor, in sicer znani atentat na kralja Aleksandra in kraljico Drago. Žalostni mali starec je nekoč v napadu slabe volje izjavil: "Danes moram biti zelo bolan, kajti ne ljubi se mi niti biti kralj!"

Ko so ga spodili iz Srbije, je odšel v Atene. Sedaj pa je našel pribežališče na grškem otoku Evbeji v Egejskem morju. Star je sedaj 72 let ter preživlja svoj čas z jahanjem, čitanjem in premišljevanjem o minljivosti vse posvetne slave.

"Kralj iz Hedže", prejšnji šerif iz Meke, je nadaljni vladar, ki je bil pred kratkim "oropan" prestola. Mogoče je pa, da bo prišel zopet na površje, kajti zavezniške vlade so priznale vlado, katero je ustanovil.

Še preden je prišla sedanja velika vojna, se je od časa do časa vedno porušil kakšen prestolček. To se je na primer zgodilo s princesinjo Kiakilani, vdovo po kralju Kalaku na otočju Sandwich. Ko je prenehala biti kraljica, je pričela potovati po svetu, kajti njene finance so ji dovoljevale ta šport.

V New Yorku je vzbujala pred par leti precej pozornosti, kajti redno je dajala natakarjem v gostilnah napitnino 500 dolarjev. Njen stalni dom je v Parizu.

Najbolj nesrečni izmed kraljev, ki so se odpovedali prestolu, je bil blazni kralj Oton na Bavarskem, ki je leta 1913 odstavljen po triindvajsetletnem vladanju. Oton je sledil svojemu bratu, ki se je sam utopil v Starnberškem jezeru dne 13. junija 1886.

Nadaljni raz-vladar, čigar duh je omračen, je majhen nervozni jetnik nekje v centralni Turčiji — Abdul Hamid II., nekoč sultan Turčije in znan zaradi svojih grozovitosti sploh, zlasti za časa masakrov v Armeniji. Odstavljen je bil leta 1909.

Manuel II. Portugalski je sedaj le še Manuel Braganza. Po svojem begu iz dežele je najel v Angliji neko vilo, sedaj vse posestvo moža, ki je bil nekoč gospodar kraljevine. Manuel ima le malo svojega lastnega premoženja in portugalska vlada mu daje letno plačo. Zadnja leta je živel zelo mirno ter se poroča, da se je izuril v nekem rokodelstvu.

Napoleon III. in njegova krasna žena, carica Evgenija, sta tudi poiskala v Angliji zavetja. Ko je umrl Napoleon III. baje vsled strtega srca v Chiselhurst, sta se preselila bivša carica in princ Napoleon na grad Egupt na otoku Wight. Šest let pozneje je padel ta cesarski princ v boju s Zulukafri v južni Afriki in nesrečna Evgenija se je naselila v Farnborough v Angliji.

Preteklega maja je bila cesarica Evgenija stara 92 let. Izpremenila je svojo palačo v Farnborough v bolnico za ranjene angleške častnike ter posvetila veliko svojega časa preskrbi ranjencev s francoskih bojišč. Odkar je izbruhnila vojna, je opustila svoje običajne obiske v Franciji ter preživi večji del zime v svoji vili pri Cap Martinu na Rivieri. Pri potovanjih na Riviero preživi po dva tedna v Parizu, kjer pač obuja spomine na svojo prejšnjo slavo. Skozi okna hotela Continental pa lahko gleda na vrtove Tuilleries, kjer se je nekoč igralo njeno dete.

Splošno znano je, da je bil Louis Philippe, poznejši francoski kralj, učitelj na neki šoli v Švici, v času, ko se je mudil v pregnanstvu radi tega, ker se je udeležil zarote proti francoski republiki leta 1793. Tri leta pozneje so se mu pridružili tudi njegova mati in bratje, ki so bili zaprti v Parizu za časa terorja.

Skupaj so odpotovali v Združene države ter se nastanili v Philadelphiji v neki stari hiši. Dve leti so potovali po krajih Nove Anglije ter dolinah reke Missisippija. Izgnani kralj se je na to sprijaznil z Ludovikom XVIII. ter je živel s svojimi brati v bližini Londona. Leta 1807. je odšel na Sicilijo ter ostal tam nekoliko časa, dokler se ni Napoleon odpovedal prestolu. Nato ga je imenoval Ludovik XVIII. za generalnega polkovnika huzarjev ter mu vrnil posestva v provinci Orleans.

To ga je napravilo izredno bogatega in postal je regent za Karola V., ki je bil odstavljen. Ludovik Filip je postal nato kralj "po božji milosti in volji naroda". Njegova zveza z vladajočo špansko hišo pa je povzročila njegov padec in moral je bežati s svojo ženo v Honfleur. Tam je našel zavetje v neki vrtnarski hišici.

"Mr. in Mrs. Smith" sta bila propadel parček brez vsake lastnine razven obleke, ki sta jo nosila na telesu, ko ju je angleški konzul vtihotapil v New Havenu. Mr. in Mrs. Smith sta bila nekoč kralj Ludovik Filip in njegova kraljica. Angleška kraljica Viktorija se ju je usmilila ter jima dala na razpolago grad, kjer sta se nato nastanila kot grof in grofica Neuilley.

Princ Jaime ali "Don Jaime" je sicer po svojem poklicu le knjigovodja, a še vedno čaka na čas, ko postane francoski kralj "po božji volji in milosti naroda". On je James III. burbonske linije ter v sorodu s španskim kraljem Alfonzom. Ta žlahta bi mu lahko veliko pomagala, če bi si sam ne domišljal, da je njegovo pravo mesto na španskem prestolu. Njegov stari oče je namreč sedel na španskem prestolu, dokler ga ni odstranila novejša črta burbonske družine.

Prav edina med vsemi, ki so se kdaj odpovedali prestolu, je bila kraljica Kristina iz Švedske, ki je bila hči Gustava Adolfa. Kraljica, ki je bila znana kot blazna, je prišla do vlade v svojem osemnajstem letu. Sprva je kazala precej zmožnosti, a bila je predvsem zelo trmoglava ter se ni hotela ukloniti nasvetom svojih ministrov in svetnikov. Ko so jo hoteli prisiliti, da se poroči s svojim nečakom, je to odklonila ter se odpovedala prestolu njemu v prid. Zapustila je Stockholm v moški obleki ter živela kot moški v različnih glavnih mestih Evrope, dokler ni bilo porabljeno vse njeno premoženje.

Ob različnih prilikah je zopet skušala priti na prestol, a ni nikdar dosegla svojega cilja. Leta 1669 je umrla v Rimu, izgubljena in stara, revica brez vsakega vinarja v svojem žepu.

Karol I. "rimski cesar in španski kralj", je preživel svoja zadnja leta na nekem posestvu v Estramaduri, ko se je odpovedal prestolu v prid Ferdinandu. Tam je diktiral svoje spomine, se pečal z gojitvijo cvetlic ter si priredil celo majhno menažerijo.

Avstrijski cesar Ferdinand, ki se je odpovedal prestolu v prid pokojnemu cesarju Francu Jožefu, je preživel svoje zadnje dni na nekem posestvu v bližini Olomuca.

Filip V., ustanovitelj burbonske dinastije, se je odpovedal prestolu v prilog svojemu sinu Ludoviku XV., ki pa je umrl par mesecev pozneje. Filip se je zatem zopet polastil prestola, ter bi se bil tudi pozneje odpovedal prestolu, če bi ga ne zadrževala njegova žena, ki ga je imela pod strogim nadzorstvom do njegove smrti.

Švedski kralj, ki je odklonil roko ruske velike kneginje Aleksandre, vnukinje Katerine II., je bil vržen s prestola. Prevedli so ga z vso družino vred v Nemčijo.

Bil je to Gustav IV., ki se je pozneje preselil v Švico, kjer je umrl pozabljen od vseh in v veliki potrebi. Njegovo truplo pa so kljub temu prepeljali na Švedsko in ga tam pokopali.

Izmed vseh pregnanih monarhov pa je trpel najbolj Napoleon I., ki je bil interniran in umrl na veliki samotni skali sv. Helene v južnem Atlantskem oceanu.

Kapitalizem je individualističen, in ne more biti drugačen. Kapitalistična produkcija ne služi potrebam ljudstva, temveč kapitalističnim profitom. Zato ne more biti socialno organizirana. V njej vlada konkurenca. Kljub vsemu poizvedovanju po tržnih zahtevah itd. se ne more preprečiti od časa do časa hiperprodukcija; neizogibni so tupatam polomi; celo elementarni dogodki, od katerih prihaja revščina, igrajo vlogo. V skladiščih se nagamili blago, ki se ne more prodati, pa se zapro tovarne. Slaba letina zniža kupovalno moč agrarne dežele, pa izgubi industrialna dežela kupčijo. Vojna se napove in trgovina je preprečena. Podjetniki pa odslove delavce . . .

Delavec, ki ima v tovarni, v jasni, v plavžu, kjer že dela, dannadan izkušnjo, da je med njegovimi potrebami in kapitalističnimi zahtevami nepremostljivo brezdno, ne more verjeti v vzajemnost kapitalističnih in delavskih interesov v politiki. Če se mora kruto bojevati za vsak cent plače in ne more nobene minute prostosti, pridobiti brez trdega boja, mu mora biti razumljivo, da kapitalisti ne bodo delali zakonov njemu v prid in sebi v škodo. Zato mora sodelovati, da dobi delavstvo politično moč; le tedaj si bo lahko delalo resnično delavske zakone.

Sanjarije vladajočih tiranov so tako neplodne, kakor vsake sanjarije. Socializem se ne more uničiti. Noben človek ga ni mogel izumiti, ustvariti, noben človek ga ne more uničiti. Socializem je naravna, neizogibna posledica razmer. Ako bi pekel izrigal kakšno silo, ki bi mogla nenadoma pogaziti vse organizacije bojnega proletariata, bi morala ista sila onemogla, četudi škripajoča z zobmi, gledati, kako bi organizacija za organizacijo zopet vstajala iz prahu in kako bi se prejalislej zopet združile v Internacionali.

Pravica močnejšega velja. Niso li množice ustvarjajočega ljudstva vseh narodov močnejše, kakor peščica tiranov in izkoriščevalcev? Ne morejo li združiti svojih raztresenih moči v edinstvu, v organizaciji, in v njej doseči moči, ki premaga vsako krivično silo?

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in izdajatelj:

Jugoslovanska delavska tiskovna družba v Chicago, Illinois.

Naročnina: Za Ameriko $2.00 za celo leto, $1.00 za pol leta. Za Evropo $2.50 za celo leto, $1.25 za pol leta.

Oglasi po dogovoru. Pri spremembi bivališča je poleg novega naznaniti tudi stari naslov.

Glasilo slovenske organizacije Jugosl. — socialistične zveze v Ameriki. —

Vse pritožbe glede nerednega pošiljanja lista in drugih nerednosti, je pošiljati predsedniku družbe

Fr. Udovich, 1844 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

PROLETARIAN

Owned and published every Tuesday by

South Slavic Workmen's Pub. Co., Chicago, Illinois.

Subscription rates: United States and Canada, $2.00 a year, $1.00 for half year. Foreign countries $2.50 a year, $1.25 for half year. -:- -:- -:-

Advertising rates on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

4008 W. 31. STREET, CHICAGO, ILLINOIS

POVIŠANA POŠTNINA.

Opozarjamo vse čitaelje, kakor tudi ostale rojake, da bo poštnina z 2. novembrom povišana sledeče:

Za pisma in druge pošiljatve po prvem razredu, izvzemši lokalna pisma, znaša poštnina 3 cente za vsako unčo, ali pa del unče.

Lokalna pisma po 2 centa za vsako unčo ,ali del unče.

Pod lokalnimi pismi so zapopadena ona pisma, ki so naslovljena v okrožju enega poštnega urada.

Poštnina 3 cente znaša za vsako pismo, ki se naslovi iz enega kraja v drug kraj v Združenih državah; nadalje v Canado, Kubo, Mehiko, Panamo in Shanghai na Kitajskem.

Za dopisnice in razglednice znaša poštnina 2 centa.

Z 2. novembrom tedaj pričnite prilepljati na vsako pismo izven svojega poštnega okraja znamko za 3 cente, na dopisnice in razglednice pa za 2 centa.

Kitajske cene.

Vpričo neprestanega draženja najbolj potrebnih živil se ne moremo iznebiti čuta zavisti, če čujemo o tržnih cenah v notranjosti Kitajske. V tem oziru se prav posebno odlikujejo province Šansi, Šensi in Tsečvan, ki so ostale še nedotaknjene od modernega živahnega prometa. Tam vladajo na trgih dejanski še razmere starih in dobrih časov. Kurje jajce ne stane skoro nič ,kajti dobiti jih je devet za en cent. Močno, dobrorejeno pišče stane 5 centov in za goloba je treba plačati približno en cent. Par fazanov se prodaja za smešno ceno 5 centov. Funt koštrunovega mesa brez kosti stane 3 cente in funt svinjine se dobi za pet centov. Funt moke pa stane v najdražjem slučaju en cent.

Neka misionarka, ki deluje v Šensi, zagotavlja, da se lahko dobro živi, če se izda na mesec za živila dva dolarja in pol.

Kongresnik Kahn iz Kalifornije, ki je vodil republikanske kongresnike, ko je bila sprejeta obvezna vojaška dolžnost, pravi, da je treba sedanji zakon popraviti ali izdelati novo postavo, da bo mogoče poklicati k naboru mladeniče, ki so po 18. maju postali stari 21. let. Po njegovem mnenju je treba zakon tako spremeniti, da se morajo registrirati vsi mladeniči v starosti 16. in 17. leta, da so avtomatično podvrženi vojaškemu naboru,ko dosežejo 21. leto.

Iz Washingtona, D. C., javljajo: Clark, predsednik kongresne zbornice, napoveduje, da bo prihodnje kongresno zasedanje trajalo do septembra ali oktobra.

Carinski uradniki za domači davek so poročali, da niso tovarnarji, ki izdelujejo municijo, vplačali $17,500,000 od 12½ odstotnega davka. Doslej je bilo od te vsote vplačanih nad $10,000,000. Municijski tovarnarji so plačali približno $26,300.000 davka. Carinski uradniki, ki so preiskali stvar ,so obvestili tovarnarje, da so njih vplačila pod vsoto, ki bi jo morali plačati.

Nekateri tovarnarji so se hoteli izogniti davku na ta način, da so odračunali veliko vsoto od vrednosti strojev in tovarne, češ, da tovarna po vojni ne bo imela nobene vrednosti.

Neizogibni boji.

Kakšen je cilj socializma?

Kapitalizem z vsemi svojimi nujnimi posledicami, z izkoriščanjem, z despocijo posameznikov, z gospodarsko anarhijo, s krizami, z brezposelnostjo, s pavperiziranjem velikih mas, z večno grozečimi konflikti velikih interesiranih skupin, z ustvarjanjem iz vsakega razreda pahnjene množice ljudi, ki so odvisni le še od miloščin ali pa od zločina, s svojim draženjem in izzivanjem nagona po obogatenju in s pospeševanjem korupcije, z zapostavljanjem ljudskih interesov in zaničevanjem ljudskega življenja in z vso dalje in dalje se raztežajočo verigo modernega zlega je mogoč, ker je razvoj tehnike omogočil ustvarjanje velikanskih vrednosti, družba pa je prepustila produkcijska sredstva posameznim posestnikom in dovolila, da je njena masa, ki z njimi dela, to se pravi, da je delavski razred ločen od produktivnih sredstev.

To se je zgodilo, ker so bili predpogoji v prejšnji družbi, iz katere se je razvil kapitalizem, taki. Napram predkapitalističnim razmeram je bil to napredek, priborjen od meščanskega razreda revolucionarnim potom. Ko je novi, zmagoviti razred ustanovil svoje gospodstvo v pridobljenih pozicijah, je seveda sam postal konservativen. Ali njegova oblast je dala nadaljnjemu razvoju nove pogoje. Kakor je bilo nujno, da je buržvazna revolucionarnost premagala fevdalno konservativnost, je v novi družbi postalo potrebno, da premaga nova revolucionarnost kapitalistično konservativnost.

Meščanska revolucija je morala odstraniti, kar je tedaj najbolj oviralo zgodovinsko nujni in v materijalnih razmerah utemeljeni napredek. Proletarska revolucija mora odstraniti ovire sedaj nujnega napredka. Ta ovira pa tiči v privatni lastnini produkcijskih sredstev. Cilj proletariata mora biti torej odstranitev te privatne lastnine.

Medtem ko je to bolj negativni del evolucionarne naloge, mora ta izvršiti tudi pozitivno stran. Namesto sedanje privatne lastnine bi bile mogoče razne druge oblike; socializem pa ima določen cilj, namreč kolektivno lastnino: Vsa družba je lastnica produktivnih sredstev in jih mora rabiti tako, da doseže s čim manjšim izkoriščanjem človeških moči čim večjo korist za vse.

To ne pomeni nič manj kakor skupno organizacijo in kooperacijo vsega civiliziranega sveta. Iz tega tudi sledi, da je naloga socializma izvršena šele tedaj, kadar zmaga po vsem civiliziranem svetu. Socializem, to se pravi ureditev na popolnoma novi podlagi v eni občini, v enem okraju, v eni državi. Socializem, uresničenje zadnjega cilja, je stvar in naloga vsega civiliziranega človeštva. Njegova armada je pa razredno zavedni proletariat.

Odvisno je vse od tega, če ima delavski razred moč in pogoje za tak boj in za tako zmago.

Danes pač še nima te moči. Toda elementi, iz katerih se sestavlja ta moč, že obstojajo, in le na tem je ležeče, da jih delavstvo prav porabi in si iz njih ustvari moč.

Medtem ko so kapitalisti lastniki produkcijskih sredstev, je delavstvo lastnik delovne moči. Drugo pa ne pomeni nič manj od prvega, zakaj če je moderna produkcija nemogoča brez strojev in vsakovrstnih modernih mehanizmov, je tudi brez delovne moči nemogoča. Posest plavžev, tovarn, jam lahko preide iz rok v roke; stroji, motorji, parna kladiva se lahko izdelajo; delovna moč je neločljivo spojena z ljudmi, ki so nje lastniki. Posest delovne moči je torej očividno važnejša, in tudi lahko postane učinkovitejša, kakor posest produkcijskih sredstev.

Dokler more kapitalistični razred brezpogojno po svoji volji razpolagati z delovno močjo delavskega razreda, nima to od nje nobene koristi. Prodajati jo mora za tako ceno, da mu nič ne zaleže. Kapitalizem pa jo izrablja edino z ozirom na svoj dobiček. Ali prav to sili delavce, da izkušajo doseči boljšo ceno za svojo delovno moč. To je pa le tedaj mogoče, ako je ne more kapitalist drugod dobiti boljši kup in je torej prisiljen, da se pogaja z delavci. Proletariat spoznava iz tega potrebo organizacije. Najprej se prepriča o najenostavnejšem: Delavci v posamezni delavnici morajo biti složni. In v prvih časih, ko so kapitalisti nepripravljeni, zadostuje to.

Ali kmalu pouči praksa podjetnike, da morajo postaviti svojo opozicijo na širšo podlago, če hočejo uspešno kljubovati delavskim zahtevam. Kadar pride do spora, iščejo delavce po drugih krajih, da nadomestijo z njimi nezadovoljneže. Delavci pa spoznavajo iz tega, da mora imeti tudi njihova organizacija obširnejšo podlago; mala lokalna organizacija ne zadostuje več; razširja se po večjem okraju, po vsej deželi, polagoma išče stike z enakimi organizacijami drugih dežel. Delavska organizacija ima sama v sebi tendenco, da postane internacionalna.

Kapitalizem ne gleda tega prekrižanih rok. Čimbolj dovršuje proletariat svoje bojne sposobnosti, tem bolj urejajo gospodarji svoj odpor in se v ta namen tudi sami organizirajo. Deloma se godi to že z ustanavljanjem vedno večjih podjetniških družb, ki dobivajo vse večje armade delavstva pod svojo oblast. Ali to je le na eni strani dobiček za kapitaliste in učinkuje v tem zmislu le dotlej, dokler ni to delavstvo dovolj zavedno in dovolj dobro organizirano; tedaj postane efekt za gospodarje nasproten, ker je večje množice delavcev tudi teže nadomeščati, velika podjetja pa navadno tudi teže za dolgo časa ustavljati.

Kapitalizem išče torej novih sredstev. Posebne organizacije nastanejo, ki se bavijo z najemanjem celih čet za razdiranje stavk. To delo olajšuje na eni strani nezavednost velikih delavskih mas, na drugi pa brezposelnost, katera v kapitalističnem sistemu nikdar ne mine. Brezposelni proletariat je rezervna armada kapitalizma, katerému napravlja sicer tupatam kakšne malenkostne sitnosti, ki pa izginejo vpričo velikega dobička, ki ga ima od nje.

Zavedno delavstvo mora gledati, da zmanjša to nevarnost in jo sčasoma odpravi. Prvo je, da se skrči brezposelna armada. Vposleni proletariat zahteva skrajšanje delovnega časa. Bojišče se s tem razširja. Delavstvo zmaga tuintam,ali uspeh zmage nima večne vrednosti, kajti novi tehnični izumi pomečejo zopet nove trume delavcev v industrijalno rezervo. Razun tega iščejo kapitalisti nove metode, da si kljub skrajšanju delovnega časa prihranijo nastavljanje novih delavcev. Tako se vpeljujejo v obratih vsakovrstni "znanstveni sistemi dela," ki gredo v kapitalistični družbi le za tem, da se delo čim intenzivneje izkoristi.

Delavska organizacija je prisiljena, da se bavi zopet s takimi novimi problemi, da more odbijati nove vrste napadov. Medtem gledajo tudi kapitalisti, da pomnožujejo svoja sredstva. Zoper stavke postavljajo silo. Ne le stavkokaze, ampak tudi provokaterje in pretepače organizirajo, imenujejo jih čuvaje imetja, ali defenzivne pretveze zakrivajo le ofenzivne namene.

Razmerje med kapitalističnim in delavskim razredom se tako boljinbolj ostri in boj sili v odločitev.

"Slovenska Matica".

V pondeljek 16. julija ob 6. zvečer se je sestal v ljubljanski mestni dvorani po skoro treh letih "Slovenske Matice" odbor na redno sejo. Predsedujoči sklicatelj, predsednikov namestnik viteč Grasselli je zbrane odbornike pozdravil in jim potem oznanil nastopni razpis c. kr. deželnega predsedništva za Kranjsko z dne 8. julija 1917 štev. 17200 pr.:

"C. kr. deželno predsedništvo je z odlokom z dne 16. septembra 1914 štev. 1130/ pol. temeljem § 24. zak. z dne 15. novembra 1867, drž. zak. štev. 134, razpustilo društvo "Slovenska Matica" v Ljubljani, ker je prekoračilo svoj statutarični delokrog in ker več ne ustreza pogojem svojega pravnega obstanka, zajedno ustavilo je c. kr. deželno predsedništvo vsako nadaljnje delovanje društva."

"C. kr. ministrstvo notranjih zadev glasom odloka z dne 22. junija 1917, štev. 17,306/M. I. ex 1914, pritožbi proti temu ni ugodilo."

"Ker pa društvo do tedaj ni dalo povoda za grajo radi prekoračenja svojega statutaričnega delokroga, opusti potrditev odločbe razpusta ter le posvari društvo z zapretnjo hujših posledic § 24 zak. z dne 15. novembra 1867, drž. zak. štev. 134, v slučaju zopetnega protizakonitega delovanja."

"Obenem se potom c. kr. policijskega ravnateljstva, oziroma potom c. kr. finančne prokurature potrebno odredi, da bode društvu mogoče neomejeno razpolagati z društvenim premoženjem."

"C. kr. deželni predsednik:

Attems."

Predno se je pričela razprava, sta podala odbornika drž. poslance dr. Ravnihar in župan dr. Tavčar obširna pojasnila o tem, kar se je zgodilo v preteklih treh vojnih letih za rešitev 'Slovenske Matice." Naposled se je društv. pravni konsulent podrobno bavil z vsebino gori navedenega razpisa c. kr. deželnega predsedništva za Kranjsko, osvetlil imenovanje Matičnega kuratorja in poročal o gospodarstvu s konfisciranim premoženjem 'Slovenske Matice" ter o zadnjem stanju tega premoženja. Odbor je v vseh točkah pritrdil izvajanju svojega pravnega konsulenta in ga soglasno pooblastil, da poskusi, kar je mogoče, in ukrene, kar bi bilo potrebno, da doseže za Matičino imovino restitutio in integrum ter društvo obvaruje vsake škode. Dalje je odbor sklenil, da je takoj storiti primerne korake glede "Zemljevida slovenskih dežel," da ne bo izgubljen znatni denar, ki ga je "Slovenska Matica" že založila za to znanstveno delo.

Ker bo moral zdaj tako začeti funkcionirati društveni upravni aparat, je pozval odbor prejšnjega tajnika Milana Puglja zopet na njegovo mesto ter poveril blaganištvo in upravitelj-stvo Matičine hiše prejšnjemu blagajniku odborniku Kodru. Izpraznjeno mesto II. predsednikovega namestnika je na odborovo prošnjo prevzel odbornik vladni svetnik dr. Požar; volitev društvenega predsednika se bo vršila po prihodnjem občnem zboru "Slovenske Matice," pri katerem se izpopolni odbor.

Da bo čim prej mogoče sklicati občni zbor in pričeti z rednim društvenim delovanjem, treba predvsem nabirati društvenike in v to svrho povabiti vse prejšnje društvenike, ki so plačevali letnino, da zopet zglase svoj pristop in pošljejo letnino (4 K) za leto 1917, obenem pa je apelirati na vse slovenske rodoljube, da pristopijo društvu. Matičarji, ki so plačali letnino za leto 1914, dobe knjige za to leto, katerih natis se je prekinil vsled razpusta, kakor hitro odbor stvar uredi.

Končno je izvolil odbor posebno poverjeništvo za prevzetje premične društvene imovine, kakor rokopisov, deloma dotiskanih knjig, knjižnice in zaloge. To poverjeništvo sestoji iz obeh predsednikovih namestnikov in iz odbornikov Dimnik, dr. Grošelj, Koder in Župančič.

Kultura v dobi profitarstva.

Kadar hočejo nasprostniki najbolj udariti socializem, tedaj zagrme: Kulturo bi razdrl, če bi zmagal!

Ta ugovor proti največjemu gibanju sedanjosti je zelo neumen, ker tudi kulture ne more biti brez materialne podlage. Ali ker se zagovorniki sedanje družbe tako silno boje zanjo, je vendar vredno malo pogledati tisto veliko kulturo, ki jo hoče prokleti socializem uničiti.

Kulturo je človeštvo gradilo, odkar živi. V teh dolgih tisočletjih je že moralo nekaj nastati. Ali človeštvo ni le gradilo, temveč je tudi rušilo, ni le delalo, ampak tudi oviralo, in zato ni kultura niti oddaleč tako velika kakor bi lahko bila, če bi živela v človešku res tista božanska iskra, ki jo je baje stvarnik sam vdihnil Adamu.

Kulturo nam predstavljajo človeška dela. Vpričo njih bi bilo nezmiselno, če bi jo tajili ali pa le omalovaževali Človeštvo je imelo že velike duhove in dajali so mu najbolje, kar so imeli, po gostoma ne le brez hvaležnosti, temveč so dobivali še celo muke in sramoto za povračilo. Včasi so jim potem pozni rodovi postavljali spomenike, vzidavali plošče v njih rojstne ali smrtne domove in — bogateli od njihovih del. Dokler so živeli, so jih pustili stradati, so jih zmerjali, včasi so jih celo trpinčili, zapirali in sežigali.

Kar se tiče sadov, se ne more nič reči: Mnogo jih je bilo, in tudi dokaj lepih in žlahtnih. Bilo bi jih pa lahko več in še lepših, če bi bile razmere gladile kulturi pot, namesto da so jo posipavale z žeblji in črepinjami ter ji nastavljale zanke in pašti.

Toda kulture ne izpričajavo le dela posameznih velikih duhov; ona ni doma le v knjižnicah, muzejih, galerijah, ženialnih stavbah. Glavna priča kulture je življenje.

No — je li kultura življenja v naših dneh res tako visoka, velika in dragocena, da jo je treba z najbesnejšimi psovkami, s policijo ječo, vislicami in strojnimi puškami braniti proti barbarskim socialistom?

Ej, če bi kultura mogla, bi najbrže s korobači pognala svoje brambovce do vseh vragov. Kajti oni, ki se postavljajo za kapitalistično družbo, so vedoma ali nevedoma največji sovražniki prave kulture.

Pravzaprav ne bi bilo treba nič druzega kakor pogledati v našo ljubo Evropo. Kdor more vpričo ondotnega bestialnega divjanja še oboževati praktično kulturo kapitalizma, je pač neozdravljivo slep ali pa ima kaos v svoji glavi.

Toda pustimo evropsko vojno ker bi se lahko reklo, da je ta argument že preveč obrabljen. Zato sicer ni izgubil svoje dokazilne moči; ampak treba ga ni, dokler je na kupe drugih.

Sijajno literaturo imajo vsi narodi, pri katerih se je vdomačila umetnost pisanja. To ne velja le Romane, Germane, Slovane, Helene in Britance; vzhodni narodi, Indi, Perzijci, Kitajci i. t. d. imajo prekrasna književna dela, le da je prevzetnost Evropo-Američanov — poleg materialnih razlogov — največ zakrivila, da so ostala neznana izven svojih narodov.

Ali v dobi ,ko imajo velike knjižnice polne resnično dragocenih del, imamo sredi Evrope in Amerike, v najponosnejših, najkulturnejših deželah še ljudi, ki — ne znajo podpisati svojega imena in prečitati formularja volilne glasovnice.

Naše občudovanje sodobne kulture se znatno krči vpričo te resnice. Toda ostanimo pri ljudeh, ki so hodili v šolo. Vprašajte knjigotržce: Kakšne knjige se najboljje prodajajo? Čitajo li se največ dragoceni spisi velikih duhov preteklosti in sedanjosti? Kaj še! Lahkega čtiva zahtevajo čitatelji, takega, da ni treba misliti ob njem, ampak da napenja pričakovanje od poglavja do poglavja, da zvbuja senzacijo. Če je "pikantno", ni prav nič treba, da bi imelo kakšno resnično literarno ceno. S problemi in takimi rečmi naj ostanejo pisatelji doma, če nočejo, da bodo njihove spise glodale miši, sami pa suhe skorje.

Drama velja že od starih Grkov za vrhunec poezije in gledališče za posvečen hram kulture. Po Evropi in po Ameriki propadajo resna gledališča, kinematografi pa rasteja kakor gobe izza dežja.

Kinematografi ne zaslužijo principielne obsodbe. Zlasti za popularizíranje znanosti bi lahko veliko koristili, gledalce bi lahko seznanjali s tujimi deželami. Človek bi nič ne dejal, če bi včasi tudi malo pošegetali občinstvo s kakšno komično sceno. Toda ogromna večina te hzavodov kaže dramatizirane indijanske storije, zlagane sentimentalnosti in nemogoče izrodke bolnih fantazij. Pa so vedno tako prenapoljeni, kakor da v njih plačujejo obiskovalcem izgubljeni čas.

Ko so svojčas v nekem gledališču igrali Shakespearove drame, je bilo včasi na odru več ljudi kakor v parterju. . .

Arhitektura dvajsetega stoletja je čudovito razvita. Hiše s šestdesetimi nadstropji znajo zidati; vsaka taka stavba je opremljena kakor posebno mesto, ima svoje požarne brambe, svoje železnice, v najvišjem nadstropju teče voda kakor v prvem, in zdaj so se tudi izvežbali, da grade take kolose v slogu ki je tudi očem prijeten. Poleg tega znajo uporabljati vse, kar so nam podedovale minule dobe, in preteklost znajo spravjati v sklad z modernimi pridobitvami sedanjosti. Poleg tega imamo v veliki mestih zatohle smrdljive luknje, ki jih človek ne bi porabil za hlev za svojo živinč, pa prebivajo v njih ljudje — v celih gručah, tako natlačeni da komaj dihajo, v vlagi in nesnagi, v družbi bacilov in vsakovrstnega mrčesa.

Naša visoka kultura!

Ni dolgo, kar so nekateri chicaški umetniki izdali proglas, da ne bodo več razstavljati svojih del, če bodo še nadalje o cenah in nagradah odločevale vsakovrstne dame, ki imajo z umetnostjo toliko stika kolikor njihovi klobuki, pa potem presojajo slike in kipe s stališča neke zlagane morale ali pa po kvadratnem in kubičnem metru.

Astronomija je razgrnila neizmerne čudeže nebes; prodrla je v neskončne globočine vesolnosti, izmerila je pota nepremičnic, planetov, kometov, pokazala je, da je veseljnost dom neštetih in raznovrstnih svetov; vse naše življenje pa je še vedno tako urejeno, kakor da je zemlja vse za dobo. izmed rojstva in smrti, potem pa da pridejo nebesa, pekel ali pa vice.

Medicina je napredovala. Še ne zna premagati vsega, kar ugrožava človeško življenje, ali njen boj z boleznijo je dosegel že čudovite uspehe. Kirurguja skrpa človeka, ki je že takorekoč na kosce sesekan; mikroskop je našel bacile in dognali so, kako je mogoče pokončavati te male bestije. Spoznali so, da se v neštetih slučajih organizem sam reši zavratnih napadalcev, če se mu le toliko pomaga, da se okrepča s primerno hrano, z zrakom in solncem. A leto za letom umre na miljone ljudi za jetiko, ker nimajo denarja, da bi se mogli za nekaj časa oteki delu in si poiskati razmere. ki bi jih ozdravile.

Taka je tista slavna kultura, ki jo morajo braniti. da je ne pokonča rdeči socializem.

Toda če je kultura le last male privilegirane skupine, ki mora sčasoma izgubiti sposobnost, da bi jo uživala, kakor degenarirajo rodbine, ki se može in ženijo le med seboj. teda res ni vredna, da bi jo branili tisti, ki so itak iz ključeni iz njenih hranov.

Socializem zahteva kulturo človeštva. Največji duhovi vseh časov niso ustvarjali za to. da bi si sadove njihove ženialnosti prihastila peščica denarnih knezov, ki jih ne razume in ne zna ceniti. Producirali so za človeštvo. In socializem hoče dati človeštvu moč in sredstva. da si bo moglo izkrčiti pot do vseh duševnih bogastev ter jih pomnoževati od rodu do rodu.

Socializem ne uničuje nobene resnične kulture, ampak obogatiti je hoče in z njo oploditi njivo vsega človeštva.

Električna razsvetljava na Danskem.

Danska država se lahko ponaša, da je med vsemi sovrstnicami na prvem mestu glede električne razsvetljave. Vsak okraj , ki šteje nad 300 stanovnikov, ima svojo lastno elektrarno. V Kodanju so tri velike elektrarne s 27,000 konjskih sil močnimi stroji, stroje manjših elektrarn pa kurijo z oljem.

Kako se ubija socializem.

NEKOLIKO ODGOVORA DR. JOSIPU GORIČARJU. — Etbin Kristan.

(Nadaljevanje.)

Da gre drju. Goričarju v resnici za vse kaj druzega, kakor za dokaz, ki bi ga bilo pričakovati po naslovu, dokazuje večji del njegove nadaljnje razprave. Pod napačno pretvezo bi rad porušil socializem, domišljajoč si, da izvrši nalogo, ki so si jo izbrali že močnejši pred njim, ne da bi bili dosegli namen.

Da je Goričarjev smoter res tak, nam kaže na primer sledeči stavek njegovega spisa:

"Vsi ljubitelji miru ter občudovalci mednarodnega socijalizma morajo občutiti danes močno razočaranje, ko spoznavajo, da ne more socijalna demokracija nikdar izvesti svoje domnevane misije, da prinese svetu trajen mir, dokler bodo obstajali tarifni zidovi, katere je treba braniti v interesu industrij, za zavarovanje katerih so bili ti tarifni zidovi zgrajeni.

Socijalni demokrati vseh vojskujočih se narodov, posebno pa sedaj in v tako industrijaliziranih deželah kot je Nemčija, so pokazali, da morajo stati na strani svojih vlad kot vsi drugi državljani, ki odobravajo militarizem in pangermanizem, nadalje imperijalizem ter vse druge škodljive teorije, ki so povzročile to vojno ter bodo povzročile vse bodoče vojne.

Nemški socijalisti so sami dokazali, da so le sinovi svojih pradedov, ki so bili od prvega pričetka zgodovine največji oboževalci princev, kraljev in cesarjev, ter vse glorije, pompa in slave, ki gre roka v roki z vojaško avtokracijo."

Zdi se nam, da dr. Goričar pravzaprav ne more biti zelo razočaran. Kajti med občudovalce mednarodnega socializma se menda ne šteje. Da bi ga bil v prejšnjih časih kaj posebno občudoval, se nam pa tudi ne zdi verjetno, ne le zato ne, ker ces. kr. konzuli navadno niso socialisti, ampak tudi zategadelj ne, ker bi bil tak preobrat v mišljenju in sodbi nemogoč nenadoma za resnega moža.

Občudovati pa tudi ni mogel mednarodnega socializma, ker dokazuje z vsako vrstico, da ga ne pozna in ne razume.

Pravi, da ne more socialna demokracija izvesti svoje "domnevane misije," da prinese svetu trajen mir, dokler bodo tarifni zidovi.

SIMPTONI.

O takih rečeh je treba vendar nekoliko bolj natančno govoriti. Ako čita človek ta članek, bi moral misliti, da se je socialistična Internacionala ustanovila kot nekakšna kosmopolitična pacifistična stranka. "Njena domnevana misija" — to se glasi tako, kakor da je trajni mir prvi in poglavitni namen socializma, medtem ko je njegovo ostalo delo le pripomoček za dosego tega namena.

Če je mnenje drja Goričarja tako — in po njegovi pisavi bi bilo na vsak način tako soditi— tedaj je to njegova kardinalna zmota.

Če je dr. Goričar spoznal, da ne bo trajnega miru, dokler bodo tarifni zidovi, nima to njegovo zelo pozno spoznanje nič opraviti z razočaranjem zaradi socialističnih naukov. Ako bi socializem tako poznal, kakor ga mora poznati človek, ki ga namerava uničiti, bi vedel, da je socializem to in še nekaj več učil od začetka, vsaj od tedaj, odkar se je postavil na strogo znanstveno podlago, za kar gre — tudi če je Goričarju neljubo — baš Marxu največja zasluga. Ne pravimo, da edina, kajti tudi drugi so delali na znanstveni utemeljitvi socializma, pač pa največja.

Tarifni zidovi niso vse. V procesu gospodarskih nasprotij igrajo svojo vlogo; toda carine niso temeljno zlo, temveč le posledice kapitalističnega sistema, ki je označen s privatno lastnino produktivnih sredstev.

Zdi se, da je privatna lastnina drju. Goričarju zelo pri srcu; to kaže na nekem poznejšem mestu in kasneje se zmenimo tudi o tem. Ampak za sedaj povdarjamo, da ne išče socializem posameznih simptomov družabne bolezni, ampak kal in vzrok bolezni same.

ZAČETEK JE VPRAŠANJE.

Kaj je pravzaprav jedro socializma? Kakšno je njegovo izhodišče?

Dr. Goričar spada očividno med tiste ljudi, ki mislijo, da začenja socializem z zahtevo. "Tak le svet hočemo imeti! Halo! Na noge, socialisti! Postavimo se na mesto Boga očeta in ustvarimo si svet po svoji volji!"

Če bi bil socializem res tak, bi imeli Goričar in vsi njegovi somišljeniki prav, da bi se nam smejali. Tudi mi bi se smejali človeku, ki bi ustanovil stranko z namenom, da izsili tropično vegetacijo po vsej zemlji in pričara ljudem življenje brez dela.

Na srečo pa socializem ne pričenja z nobeno utopijo in sploh z nobeno zahtevo. Preden pride tako daleč, da formulira zahteve, ima mnogo mnogo drugih opravkov.

Začetek socializma je vprašanje.

Kakšna je sedanja človeška družba?

Kadar je socialist sprožil to vprašanje, se ne zadovoljuje s površnim odgovorom. Da je družba razdeljena v narode in države, da se ločijo ljudje po polti, spolu, veri, jeziku, temperamentu, itd.; da imajo razne države razne uredbe, da so na svetu bogatini in reveži, da je kulturna stopnja neenaka ne le v raznih deželah, ampak tudi v vsaki deželi posebej med različnimi ljudmi; da so nekateri ljudje srečni, drugi nesrečni, nekateri zdravi, drugi bolni, to so poleg mnogih drugih dejstva, ki pa vendar ne rešujejo družabnega vprašanja, oziroma ne dajejo zadostnega odgovora nanj.

Da je mogoče pravilno postaviti družabno vprašanje, se mora vse, kar je utemeljeno v naturi sami, ločiti od onega, kar je človeška uredba. Socializem se ne more ukvarjati s problemom, kako bi črnci dobili belo polt in kako bi se Sicilianeu vcepil skandinavsko hladan temperament. Prirodo moramo vzeti tako, kakršna je, in z njo vred tudi sedanjega človeka, ki je del te prirode.

Na ta način dobimo družbo, ki jo moremo preučiti z ozirom na njene dobre in slabe strani

Tedaj spoznavamo, da ima ta družba marsikaj dobrega. Socializem ni tega nikdar tajil. Kdor meče kratkomalo vse, kar je na svetu, brezobzirno na gnojišče, ne ravna socialistično. Toda poleg vsega dobrega je mnogo slabega, zelo slabega; in zlo prevladuje dobro. Tudi odkritosrčni sociologi, ki niso socialisti, priznavajo to dejstvo.

METODA.

Če se pojmi strogo jemljejo, je naloga sociologije dovršena, kadar je dognala, kakšne so družabne razmere v splošnem in v posameznostih. To je že veliko delo, za katero je treba jemati pomoči od vseh mogočih znanstvenih panog.

Socializem pa mora odtod dalje.

Kadar leži sodobna družba pred njim razgaljena, opisana in definirana, je njegovo glavno vprašanje: Zakaj?

Danes je tako, kakor je. Tako, kakor mora biti. Kajti vedno je vse tako, kakor mora biti. To je zakon. "Če bi bili ljudje drugačni, bi bilo drugače na svetu" — je lepa fraza, toda nezmiselna. Ljudje pač niso drugačni, ampak taki. In sicer iz gotovih vzrokov. Če ne bi bilo strojev, če ne bi poznali rabe in učinkov električne sile, bi bilo tudi drugače na svetu.

Za znanstveno metodo nima tak "če" nobenega pomena. Absurden je. In absurden je tisti "socializem", ki pravi: "Izpremenimo ljudi! Kadar bodo vsi ljudje dobri, bo paradiž na zemlji." Prav tako bi lahko rekli: "Pojdimo volkovom pridigat krščanstvo!"

Zakon vzročnosti velja od solnčnega sistema do bacila, za gibanja v Rimski cesti in za človeško družbo.

Naloga je torej, spoznati, zakaj je družba taka in ne drugačna; zakaj poraja ta družba to in ono zlo, ki ni nujno utemeljeno v naravi sami, ampak je pač nujna posledica družabnega sistema.

Zakaj?

Če najdemo odgovor na vprašanje, to se pravi, če spoznamo prave vzroke družabnega gorja, moremo še le razmotrivati, ali je mogoče odpraviti te vzroke ali ne.

Taka je metoda socializma, in le taka metoda more biti uspešna.

DRUŽABNE IZPREMEMBE.

Raziskavajoč družabne razmere spoznavamo v glavnem dvoje:

Sedanja družba ni nič večnega. Družba se izpreminja. To seveda ni presenetljivo odkritje. Vse se izpreminja, solnce, ki se zdi ljudem simbol stalnosti, in zvezde, o katerih pojo pesniki, da so večne; izpreminjajo se elementi, ki sestavljajo družbo, in elementi, ki vplivajo na družbo. Naravno, da se mora tudi družba sama izpreminjati.

Toda kako?

Pogledati je treba iz sedanjosti v preteklost, da se dobi slika človeške družbe v najrazličnejših časih, kolikor je le mogoče poseči daleč nazaj. Torej: Zgodovine človeške družbe je treba. Ne tiste zgodovine, ki govori o knezih, krajih in cesarjih, o posameznih velikih možeh, ki so baje s svojo individualno močjo določali vsak svojo dobo. Kakor razodeva geologija izpremembe zemlje, velike in male njene revolucije in sestavlja iz njih popolno evolucijo ter nam kaže, kako je iz prvotne zemlje po teh in onih stopnjah nastala sedanja zemlja, tako potrebuje socializem objektivno zgodovino človeške družbe od njenih primitivnih začetkov do današnjega dne. In kakor išče geologija vzroke izprememb v svoji panogi, tako jih išče socializem na družabnem polju.

Darwin, ko se je popolnoma prepričal o izpremembah živih oblik na zemlji, se je trudil, da najde zakon izpreminjanja. Znanosti ne zadostuje, če dožene, da nekdaj ni bilo sesalcev in ptičev, da so živeli na zemlji mamuti in medvedi brlogarji, ihtiosaurusi in arheopteriksi, pa da so izumrli; tudi kadar spozna, da so se višje oblike razvile iz nižjih in da je človek dosedanji vrhunec tega razvoja, ne more biti zadovoljna. Mori jo vprašanje: Zakaj?

In če najde tukaj vzrok in tamkaj vzrok, hoče vedeti, ali je med temi vzroki, če jih je več, zveza; ali so navidezno različni vzroki faktično en sam vzrok; ali je med različnimi vzroki eden temeljni, bivstveni vzrok; ali razodeva ta vzrok zakon izpreminjanja, zakon razvoja?

To mora tudi socializem dognati z ozirom na človeško družbo in njene izpremembe.

DELOVNO SREDSTVO.

Tudi črta družabnih izprememb kaže pot od nižjega do višjega, od primitivnejšega do kompliciranejšega, od kaotičnega do boljinbolj sistematičnega. Tudi družba ima svoj razvoj.

Toda — kaj ga določa?

V posameznostih gotovo vplivajo različni vzroki. Nihče ne bo tajil, da bi bilo svojčas v Avstriji marsikaj drugače, ako bi bil na mestu Jožefa II. sedel kdo drugi na prestolu; sužnj okrutnega gospodarja je bil bolj trpičen, kakor če je bil njegov lastnik mehkejšega srca; brez Gutenberga bi se bilo tiskarstvo v Evropi pozneje vdomačilo. Toda to ne doseže jedra družabnega zakona. Za Jožefov prosvetljeni absolutizem so morali biti pogoji in za suženjstvo so morali biti.

Treba je torej poseči bolj globoko.

Kaj je najvažnejši element družabnega življenja?

Delo!

Spoznanje dela, njegovih sredstev, njegovega razvoja, njegovih vplivov — to je ključ do spoznanja družbe in njenega razvoja.

Brez dela je družba nemogoča. Mogoča je brez države, brez korne, brez denarja, brez borze — le brez dela ni mogoča.

Če je to dognano, je treba vedeti, kako vpliva delo na družbo, kako je vplivalo v preteklosti in kako vpliva v sedanjosti. V ta namen je treba dobiti zgodovino dela. Kadar se začne preučavati ta, se spozna, da je čudovito pestra, da pa vlada tudi v njej zakon razvoja.

Delo se ne more ločiti od delovnega sredstva. Z zgodovino dela vred se mora spoznati zgodovina delovnega sredstva.

Kakovost delovnega sredstva, njegova porabnost in učinkovitost je vplivala na oblikovanje človeške družbe in na izpremembe njenih oblik, s tem pa tudi na ves način življenja bolj kakor vse druge. Odkritje ognja oziroma načina, da se umetno proizvaja ogenj za človeško porabo, je bilo v davnimi neizmerno večjega pomena, kakor v novem veku kronanje Napoleona za francoskega cesarja. Poraba železa za orodje je revolucionirala vso družbo svojega časa. Vprega parne sile je mnogo mnogo mogočneje vplivala, kakor vse krščanstvo.

VPLIV DELOVNEGA SREDSTVA.

Ta razvoj zasleduje socializem od prvega kamna, ki ga je divjak pobral, da razbije pretrdo lupino ali pa da ubije zver, do današnjih čudežev tehnike, in preiskuje, kaj je vsako delovno sredstvo pomenilo za svojo dobo in kako je vplivalo na družbo in njeno življenje.

Pri tem se razodeva, da je poleg kakovosti največje važnosti last delovnih sredstev. Eno je z drugim v zvezi. V dobi najprimitivnejšega orodja, ki se je takorekoč po tleh pobiralo, je bil primitivni komunizem najlogičnejši način življenja. Tolpa je najbole uspevala, če je gojila čim večjo solidarnost. Danes je imel eden več sreče na lovu, jutri drugi, ampak za vse je bilo najbolje, če so skupno použili, kar so s skupnim naporom dosegli.

Delovno sredstvo se je moralo toliko razviti, da je postala gotova delitev dela mogoča in potrebna, da se je mogla razviti privatna lastnina. Tudi tedaj se to ni zgodilo naenkrat. Dolgo je prevladovala komunistična lastnina, preden so nekateri predmeti postali privatna last, ki je potem segala dalje in dalje. Ostanki komunizma so se pa ohranili prav do naših dni, ne le med divjaki, ampak še v kapitalistično kulturni Evropi. Kučna zadruga pri Hrvatih, "mir" na Ruskem i. t. d. so žive priče.

Privatna lastnina, ki se je mogla ustanoviti le pod vplivom izpopolnjenega in diferenciranega delovnega sredstva, je bila neizogiben pogoj za ustanovitev sistema podrejenosti in predpostavljanja, za družabno obliko, iz katere se je razvila država, in za postanek razredov.

Vzporedno z razvojem delovnega sredstva koraka družabni razvoj.

Zgodovina ne vprašuje, če nam je tako všeč ali ne. Tako je. Tukaj je ključ in rabiti ga moramo, če hočemo odpirati zaklenjena vrata.

(Dalje prihodnjič.)

UTRINKI.

Večina ljudstva je slepa in se ne zaveda svoje vrednosti in veljave. Tirani smejo vse, dokler so narodi prostovoljni sužnji. Vsa pravica je njihova, dokler jim dajejo hlapci moč, da se opirajo zanjo. Palico jim izročajo ponižne množice, in s tem jim dajejo pravico, da jih tepo — do krvi in tudi do smrti. Nikjer ni zakona, da mora biti tako. Zakon, ki ga pozna priroda, je pravica močnejša. Volk sme raztrgati ovco, ker ne more ovca njega. Medved mora plesati, kakor hoče cigan, ker ima v nosu obroč, cigan pa verigo v roki . . . Kdaj prešine ljudi, ki vzdržujejo svet z delom svojega razuma in svojih rok, zavest, da niso manje vredni od zatiralcev? Kdaj jim zavre v srcih sram, da igrajo zalostnejšo vlogo, kakor plešoči medved?

Kako nezmiselna je beseda o preobilnem številu ljudi! Ozrite se po Ameriki. V Zedinjenih državah, v Kanadi so preogromna zemljišča, ki bi lahko bogato rodila, neobdelana, ker ni dovolj rok. V južni Ameriki so neizmerni kraji še popolnoma nepreiskani. Po evropski Rusiji se širijo nepregledne stepe, a bile bi lahko plodna polja. Sibirija čaka na miljone rok, da obledajo njeno površje; v sami Afriki bi lahko vse človeštvo, nekolikokrat pomnoženo, našlo dovolj tal.

Preveč ljudi?

Premalo jih je ,da bi izpremenili vse, kar je danes brez potrebe puščava, v zelen in cvetoč raj. Premalo jih je celo, da bi izdelavali kapitalizmu vse profite, ki jih pričakuje od njih.

Delavec, ki spoštuje samega sebe in ki mu je kaj do boljšega življenja ter do sreče njegovih otrok, se ne sme in ne more pomešati med indiferente. Ne sme se postaviti na tisto omejeno stališče, da politika ni njegov poklic in da ga nič ne briga. Zakaj dokler bo drugim prepuščal, da delajo politiko po svoji glavi, bo suženj drugih. Delavska politika more biti le tista, katero vodijo delavci.

V vsakem oziru stremi človek za najvišjim. In to se vjema z naravnim zakonom, kajti prvi živi kali je bila vcepljena tendenca razvoja in napredka. V večnim materijalnim povzdigovanjem, pa je spojen tudi etični razvoj, ki šele bivstveno dviga človeka nad žival. Tisoč in tisoč zmot v neštetih verah, ki so izšle iz človeškega uma, ne uniči resnice, da so vsi verski nauki odsevali kulturno stopnjo svoje dobe in izražali še neizpolnjeno hrepenenje rodov.

V verskih teorijah — praksa jih seveda nikoli ni dosegla — opazujemo lahko postopna ublaževanje človeškega značaja in s tem stalno napredujoče ocenjevanje človeškega življenja. Celo Boga samega civilizira in kultivira človek s svojim lastnim razvojem. Na mesto starotestamentarnega Jehove, ki je klical: Oko za oko, zob za zob, je novejši človek postavil nebeškega očeta, ki pravi: Maščevanje je moje.

Politika ni zadeva dobrih mož, temveč vprašanje interesov. Ker pa so glavni interesi v sedanji kapitalistični družbi razdeljeni med kapitalističnim in delavskim razredom, je politika v prvi vrsti razredno vprašanje.

Zanesljivega zdravila proti brezposelnosti ni v kapitalistični družbi. Pač je mogoča neka omejena pomoč, ki pa ne iztrebi zlega s korenino in kateri se tudi kapitalisti na vse kriplje upirajo. Če se pa hoče odpraviti brezposelnost, se mora odpraviti kapitalistični sistem. Resničen lek proti tej strašni šibi je edino socializem.

Pravili so nam, da je zaradi živil preveč ljudi na svetu. Toliko jih je, da preveč pojedo. Če bi jih bilo manje, bi bilo za ostale vsega več, pa bi dobro živeli in mizerije ne bi bilo več.

Sedaj se jim je zasvteilo, da ljudje, ki jedo, tudi producirajo, in sicer producirajo mnogo mnogo več, nego pojedo. Od njihove produkcije bogate kapitalisti in dobivajo vladajoči svojo moč.

Človek posameznik ne zna biti objektiven, kadar gre za njegove subjektivne zadeve; kjer so njegovi interesi vmes, ne more biti nepristranski.

More li biti objektiven razred napram razredu? Kapitalizem napram proletarijatu?

V razredu so do skrajnosti osredotočeni materijalni interesi, najmočnejši od vseh v sedanji družbi. In če trčijo na kateremkoli polju gospodarski interesi ob gospodarske interese, ne zmagajo tisti, ki so pravičnejši, ampak tisti, ki imajo moč na svoji strani.

"Zastopniki starih strank bodo kmalu prisiljeni, da bodo sklepali socialne zakone, ker so socialisti zbudili javno mnenje in bodo bičali republičanske in demokratične zakonodajce, da bodo sprejemali zakone ne le v prid otrokom, ampak tudi za moške in ženske delavce."—Meyer London v kongresu.

Naenkrat se ne da premagati kapitalizem. Tudi če volim jaz socialistično, je še preveč zaspanih in nezavednih delavcev, da bi mogli doseči uspeh . . . Tako misli mnogo delavcev, pa ostane na dan volitve doma. Hrast ne pade, kadar udariš prvič s sekiro. Ali potrebuješ ga. Torej moraš začeti sekati, zakaj brez prvega brezuspešnega udarca ne prideš do zadnjega, ki ga poruši.

Daleč je od zemlje do nebes. Vsa neskončnost je vmes in nikdar ne doseže tvoja molitev ušes Neznanega. Oni, ki je tolažijo z njegovo pomočjo, se sami ne zanašajo nanjo. Vse, kar potrebujejo, iščejo rajši na zemlji in si urejajo razmere v tej "solzni dolini" po človeških močeh. — Kdo je kriv, če poplavijo od raztajanega snega ali od silnih nalivov narasle reke polja in travnike? Povodenj je prišla, ker je morala priti po naravnih zakonih. Ali veleposestniki se vendar ne zadovoljujejo z vzdihom "Gospod je dal, gospod je vzel," temveč zahtevajo pomoči od splošnosti, od države, od družbe.

Zemlja se mora zanašati na zemljo, človeštvo na človeštvo; tudi delavski razred se mora zanašati na samega sebe.

Absolutizem še ni padel, dokler so narodi v življenskih rečeh brez pravice in dokler uživajo vladarji, naj se že imenujejo kralji, cesarji ali kakorkoli, nezaslišane privilegije, kjer gre za življenje in smrt miljonov.

Nikdar se ne bodo vladarji prostovoljno odrekli takih privilegij, ki utrjujejo njih absolutistično moč kljub vsem konstitucijam. Pravice se ne prinašajo ljudstvu na mizo, ampak priboriti si jih mora. In za to potrebuje politično moč.

Ako je potrebno, da odločuje ljudstvo samo v notranji plitiki, ni nič manj potrebno, da dobi vse pravice tudi v zunanji politiki.

ADVERTISEMENT

SLOV. DELAVSKA PODPORNA ZVEZA

Ustanovljena dne 16. avgusta 1908.

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn.

Sedež: Conemaugh, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

PREDSEDNIK: Ivan Prostor, 6120 St. Clair Ave. Cleveland, Ohio.
PODPREDSEDNIK: Josip Zorko, R. F. D. 2, box 113 West Newton, Pa.
TAJNIK: Blas Novak, 20 Main St., Conemaugh, Pa.
POMOŽNI TAJNIK: Andrej Vidrich, 170 Franklin Main St., Conemaugh, Pa.
BLAGAJNIK: Josip Zele, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
POMOŽNI BLAGAJNIK: Frank Pavlovčič, b. 647, Forest City, Pa.

NADZORNIKI:

1. nadzornik: Ivan A. Kaker, 207 Hanover St., Milwaukee, Wis.
2. nadzornik: Nikolaj Povše, 1 Craib St., Numrey Hill, N. S. Pittsburgh, Pa.
3. nadzornik: Frank Kaučič, b. 73, Dunlo, Pa.

POROTNIKI:

1. porotnik: Anton Lavriš, box 8, Yukon, Pa.
2. porotnik: Frank Bavdek, 6303 Glass Ave., Cleveland, Ohio.
3. porotnik: Anton Welly, box 53, Superior, Pa.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

F. J. Kern, M. D., 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POMOŽNI ODBOR:

Martin Jager, Conemaugh, Pa.
Ivan Gračner, 546 Rossel Ave., Johnstown, Pa.
Stelan Zabric, Conemaugh, Pa.
Ivan Suhadilnik, Box 253, South Fork, Pa.
Ignac Pečjak, 287 Cooper Ave., Johnstown, Pa.
Franc Pristave, Conemaugh, Pa.

GLAVNI URAD v hiši št. 20 Main St., Conemaugh, Pa.

Uradno Glasilo: PROLETAREC, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni, pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošilja edino potom Poštnih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Conemaugh Deposit Bank, Conemaugh, Pa., in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

IZ GLAVNEGA URADA S. D. P. Z.

Conemaugh, Pa.

Članstvu S. D. P. Z. se tem potom naznanja, da je za mesec november razpisana izredna mesečnina v bolniški sklad.

Vsi člani, ki so zavarovani za $1 dnevne bolniške podpore, imajo za mesec november plačati 25c poleg redne mesečnine, člani, ki so zavarovani za $2 dnevne bol. podpore, pa po 50c.

Vsa društva dobe v kratkom tozadevno pismena obvestila.

Blaž Novak, tajnik.

IMENA IN NASLOVI URADNIKOV DRUSTEV S. D. P. Z. ZA LETO 1917.

Boritelj, štev. 1, Conemaugh, Pa. — Predsednik: Fr. Dremelj, 518 Chestnut St.; blagajnik Vid. Rovanšek, Cherry St.; tajnik John Skufca, 505 Main Street. — Vsi v Conemaugh, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v dvorani Sv. Alojzija.

"Pomočnik", št. 2., Johnstown, Pa. — Predsednik: Jožef Budna; tajnik John Gračnar, 546 Rossel avenue; blagajnik: Joseph Thompson, R. F. D. 3, b. 54; vsi v Johnstown, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v dvorani dr. Trinav.

"Zavesnik", štev. 3., Franklin Conemaugh, Pa. Predsednik Andrej Urbas 324 Oak St.; tajnik Louis Krašna, b. 218; blag. Anton Čuk, b. 705; vsi v Conemaugh, Pa. — Seja vsako 3. nedeljo v Slov. Izobraževalnem Domu.

"Zavedni Slovenec", št. 4, Lloydell, **Pa.** — Predsednik: Franc Meglič, Beaverdale, Pa.; tajnik: Anton Gerbec, box 35, Lloydell, Pa.; blagajnik: Matija Hribar, b. 3 Lloydell, Pa. Seja vsako prvo nedeljo.

"Avstrija", št. 5., Ralphton, Pa. — Predsednik: Pavel Les, box 87; tajnik: Anton Resnik, box 91; blagajnik: Martin Korošec, box 205. Vsi v Ralphton, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo.

"Zvesti Bratje", št. 6.—Predsednik: Anton Istenič; tajnik in blagajnik: John Kralj, b. 227, Garrett, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Jedinost", št. 7.—Claridge, Pa. — Predsednik: Michael Praznik, b. 411; tajnik: Alojzij Jenič, b. 411; blagajnik: Josip Pivic, box 28. Vsi v Claridge, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo ob 2. pop. v Slov. Narodnem Domu.

"Planinski Raj", **štev.** 8., Dawson, N. Mex. — Predsednik: Primož Ulčar, b. 992; tajnik: Frank Kosernik, b. 491; blagajnik: John Zorman, b. 431. Vsi v Dowsan, N. Mex. — Seja vsako tretjo nedeljo.

"Zavedni Štajerc", štev. 9., Johnstown, Pa. — Predsednik: Gašper Galez; tajnik: Fred. Horvat c. o. Memorial Hospital; blagajnik: Jakob Puntar.— b. 54, R. F. D. 7. Vsi Johnstown, Pa.— Seja vsak tretjo nedeljo v Cellso, Pa.

"Jasnaja Poljana" št. 10., Brownfield, Pa.—Predsednik: Urban Pucel, tajnik: Edvard Zalokar, box 6, Lemont Furnace, Pa.; blagajnik: John Stritar, box 72, Brownfield, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v Uniontown, Pa.

"Zarja Svobode", št. 11., Dunlo, Pa. — Predsednik: Louis Strle; tajnik: Franc Kaučič, b. 73; blagajnik: Ivan Dolez, b. 214. Vsi v Dunlo, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Danica", štev. 12., Heilwood, Pa. —Predsednik: Mihael Blaskovič; tajnik: Louis Kitt, b. 85; blagajnik: Franc Korelc, b. 74. — Vsi v Heilwood, Pa. Seja vsako prvo nedeljo.

"Večernica", št. 13., Baggaley, Pa. — Predsednik: Franc Segula, b. 34, Hostetter ,Pa.; tajnik: Ivan Salmich, b. 57, Whitney, Pa.; blagajnik: Anton Rak, b. 53, Hostetter, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo ob 2 h. pop.

"Moj Dom", štev. 14., Orient, Pa. — Pred.: Anton Crnologar, b. 102; tajnik Frank Grame, box 206; blagajnik Ant. Crnologar, b. 102. Vsi v Republic, Pa. Seja vsako 2. nedeljo v Republic, Pa.

"Slovan", štev. 15., Sopris, Colo. — Predsednik: Silvester Berentin, box 192; tajnik: Louis Jahn, box 106; blagajnik: Joseph Rubnich, box 106, vsi v Sopris, Colo. — Seja vsako 1. nedeljo v prostorih sobrata Ivan Koncilja, v Piedmont, Colo.

"Bratstvo", štev. 16., Buxton, Iowa. Predsednik: Anton Tomšič, R. 2, Albia, Iowa., tajnik: Frank Raspitnik, b. 683; blagajnik: Franc Raspotnik, jr., b. 683. Vsi v Buxton, Ia. Seja vsako prvo nedeljo v prostoru sobrata Anton Tomšiča.

"Zora", štev. 17., Akron, Mich. — Predsednik: Gašper Volk; tajnik: Anton Novak, box 68; blagajnik: John Volk; vsi v Akron, Mich.—Seja vsako prvo nedeljo.

"Zvon", štev. 18., Braddock, Pa. — Predsednik: Lesjak Josip, 1111 Wood Way; tajnik: Jacob Zalaznik, 1013 Talbot Ave., rear; blagajnik: Franc Arhar, 417 Robinson Street. Vsi v Braddock, Pa. — Seja vsako 1 nedeljo.

"Združeni Slovenec", št. 19., Carona, Kansas.—Predsednik: Al. Zupančič; tajnik in blagajnik: Franc Zupančič, b. 35. — Vsi v Carona, Kansas.—Seja vsako drugo nedeljo ob 10 uri dopoldne.

"Nada", št. 20., Hutington, Arkansas.— Predsednik: Martin Pucel, b. 17; tajnik in blagajnik: Ivan Marsi, b. 54. Vsi v Huntington, Arkansas. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Sokol", štev. 21., West Mineral, Kans. — Predsednik: Mihael Fine, Stone City, Kans.; tajnik: Louis Zupančič, b. 4, Mineral, Kans.; blagajnik: Fran Speiser, b. 136, Mineral, Kansas. — Seja vsako četrto nedeljo.

"Od boja do zmage", štev. 22., La Salle, Ill. — Pred.: Leonard Alpner, 101 Main St.; tajnik: Ignac Jordan, R. F. D. 24, Box 32-a; blagajnik Franc Gregorič, 101 Main St. Vsi LaSalle, Ill. — Seja vsak prvo nedeljo.

"Slovenski Bratje", štev. 23., Coketon, W. Va. — Predsednik: Franc Kotnik, box 144, Coketon, W. Va.; tajnik: Frank Kocian, box 86; Coketown, W. Va.; blagajnik: Joseph Zakrajšek, box 523, Thomas, W. Va. — Seja vsako zadnjo nedeljo za prihodnji mesec.

"Ilirija", štev. 24, Iselin, Pa. — Predsednik: Ivan Turk, box 241; tajnik in blagajnik: Matija Zadravec, b. 211; vsi v Iselin, Pa. — Seja vsako 1. nedeljo.
Seja vsako 1. nedeljo.

"Delavec, štev. 25., Rock Springs, Wyo.—Pred.: Wal. Jugovich,; taj.: Fr. Verhune, 244 M. St.; blag.: Valentin Stalik, 240 M. St. Vsi v Rock Springs, Wyo.—Seja vsako drugo nedeljo v Slovenskem Domu.

"Šmarnica", št. 26., Export, Pa. — Predsednik: John Kern, Box 100; tajnik: Frank Trebec, box 45; blagajnik: Alojzij Zupančič, b. 136. Vsi v Export, Pa.—Seja vsako prvo nedeljo.

"Miroljub", štev. 27., Diamondville, Wyo.— Predsednik: Alojzij Kralj, b. 16; tajnik: Tom. Pegan, b. 124, Oakley, Wyo.; blagajnik John Stremfelj, b. 111, Diamondville, Wyo. — Seja vsako prvo nedeljo v društvenem domu v Diamondville, Wyo.

"Habsburski Sinovi", štev. 28., S. Brownsville, Pa. — Predsednik: Anton Kovačič, b. 458, Republic, Pa.; tajnik: Ivan Erjavec, box 52, Orient, Pa.; blagajnik Josip Zupančič, b. 318, Republic, Pa. Seja vsako 2. nedeljo.

"Jutranja Zarja", št. 29., Meadow Lands, Pa.—Predsednik: Anton Azman, b. 60; tajnik: Andrej Posega, b. 275; blagajnik: Josip Bizjak, b. 253, Meadow Lands, Pa.—Seja vsako prvo nedeljo.

"Trpin", štv. 30., Breezy Hill, Kans. — Predsednik: Ivan Počnik, R. R. 2, b. 222; tajnik: Martin Južnik, b. 63; Breezy Hill, Kans.; blagajnik: Josip Žibert, box 54, Breezy Hill Sta.; vsi v Mulberry, Kans. — Seja vsako 3 .nedeljo.

"Dani se", št. 31., Roslyn, Wash.— Predsednik: Martin Smolšnik, b. 935; tajnik: Anton Adamich, b. 16; blagajnik: Franc Horvat, b. 34. Vsi v Roslyn Wash.—Seja vsako prvo soboto v mes.

"Zeleni Vrt", štv. 32, Palisades, Colo. — Predsednik: Anton Sajn, b. 821; tajnik: Ivan Zupančič, box 766; blag.: Jakob Trojar, b. 744. Vsi v Palisades, Colo. — Seja vsako drugo nedeljo.

"Slovenska Zastava", št. 33., Jenny Lind, Arkansas. — Predsednik Filip Wozel, b. 182, Jenny Lind, Ark.; tajnik in blagajnik: Alojzij Ocepek, R. F. D. 3, b. 152, Fort Smith, Ark. — Seja prvo nedeljo ob 2 uri popoldne.

"Edinost", štev. 34.—Jukon, Pa. — Predsednik: Franc Sedminek, b. 69; tajnik: Anton Lavrič, b. 8; blagajnik: Jožef Koročin, b. 8. Vsi v Yukon, Pa. Seja vsako prvo nedeljo ob 10. uri dop.

"Planinski Raj", štv. 35, Lorain, Ohio. — Predsednik: Jakob Hlepčar, 1639 E. 31 St.; tajnik: Anton Miglič, 1740 E. 29 St.; blagajnik: Ivan Primožič, 1712 E. 31 St., Lorain, Ohio. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih g. Viranta.

"Združitelj", št. 36, South Fork, Pa. Predsednik Franc Mršnik, 110 Maple St.; tajnik: Jacob Rupert, 641 Church St. Blagajnik: Marko Savor, b. 867. Vsi v So. Fork, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo.

"Ljubljana", št. 37., Barberton, O. — Predsednik: Jakob Fink, R. F. D. 34, br. 192-F.; tajnik: Andrej Repar, 1109 4th St.; blagajnik: John Zupec, 1109 N. 4th St. Vsi v Barberton, Ohio. — Seja vsako drugo nedeljo ob 2 h. pop. na 1109 N. 4th St.

"Dobri Bratje", št. 38., Bridgeport, Ohio. — Predsednik: Martin Potnik, R F. D. 2., b. 12-a; tajnik: Frank Androjna, R. F. D. 2., b. 12-a; blagajnik: Franc Wočko, b. 462. Vsi v Bridgeport, O. Seja vsako prvo nedeljo ob 8. uri dopoldne, v dvorani društva sv. Barbare, Baydsville, Ohio.

Darragh, Pa., št. 39. — Predsednik: Jožef Hauptman, b. 140; tajnik: Ivan Babor, b. 116; blagajnik: Ignac Založnik, b. 439. Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu.

"Orel", štv. 40, West Newton, Pa. Predsednik: Andrej Povirk, R. F. D. 2, b. 27; tajnik: Andrej Ogrin, R. F. D. 2, b. 134; blag.: Jožef Zorko, b. 50.— Vsi v West Newton, Pa. — Seja vsako četrto nedeljo dopoldne za prihodaji mesec.

"Jutranja Zvezda", štv. 41, Cleveland, Ohio. — Predsednik: Jožef Blatnik, 3582 E. 82nd St.; tajnik: Jožef Vadnjal, 3547 E. 78th St., blagajnik: Franc Kokotec, 8103 Marble Ave. Vsi v Cleveland, O. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani rojaka Tomažina.

"Mladi Slovenec", štv. 42, Oglesby, Ill. — Predsednik: Louis Klopčič; tajnik: Jožef Mencin, b. 197; blagaj.: Kristina Nadvešnik, b. 401; vsi v Oglesby, Ill. Seja vsako prvo nedeljo.

"Sava", štv. 43. Portage, Pa. — Predsednik: Frank Zaman, R. F. D. 1, b. 8; tajnik: Jurij Raspotnik, R. F. D. 1, b. 77; blagajnik: Martin Raspotnik. Vsi v Portage, Pa., R. F. D. 1, b. 5. — Seja vsako tretjo nedeljo.

"Prešeren", št. 44, Cliff Mine, Pa. Predsed.: Alojzij Vidmar, b. 235, Cliff Mine, Pa. tajnik Franc Pivk, b. 15, Cliff Mine, Pa.; blagajnik: Jožef Sivec, b. 73, Imperial, Pa. Seja vsako drugo nedeljo

"Mirni Dom", št. 45, Johnstown Pa. — Predsednik: Mat. Pečjak, 287 Cooperdale Ave.; tajnik: Gregor Hreščak, 407 Eighth Ave.; blagajnik: Martin Klinar, 708 Chestnut St. Vsi v Johnstown, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani Sv. Cirila in Metoda.

"Južni Premogar", štev. 46., Alix, Arkansas. — Predsednik: Math. Starman, b. 197, Alix, Ark; tajnik: Louis Oster, b. 44, Alix, Ark.; blagajnik: Jurij Kokalj, R. F. D. b. 77, Altus, Ark.— Seja vsako drugo nedeljo.

"Slovenski Bratje", št. 47, Avella, Pa. Predsednik: Martin Obed, box 167; tajnik: Dominik Feltrin, b. 167; blag.: Joseph Kanzins, b. 184; vsi v Avella, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo.

"Slovenski Mladeniči", štv. 48, Aurora, Ill. — Predsednik: Ivan Ojster, 627 Aurora Ave.; tajnik Anton Sustersich, 137 Mountain St.; blagajnik: Ivan Baškovič, 613 Aurora Ave. Vsi v Aurora, Ill. — Seja vsak drugi četrtek ob 8. uri zvečer v dvorani na Hauket Ave.

"Clevelandske Slovenke", št. 49, Cleveland, O. — Predsednica: Ivana Smrdel, 3552 E. 82. St.; tajnica: Ana Smrekar, 3551 E. 80. St. E.; blagajnica: Mary Martinšek, 3559 E. 81st St. E.— Vse v Cleveland, O. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Proletarec", štv. 50, Franklin, Kans. — Predsednik: Jožef Pecenik Arma, Kans.; tajnik Frank Wegel, box 38, Franklin, Kans.; blagajnik: Ivan Apnar, P. O. Franklin, Kans. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Delavec", štv. 51, Cleveland. O. — Predsednik: Franc Mikše, 1163 E. 61st St.; tajnik: Ed. Branisel, 5323 Spencer ave.; blagajnik: Frank Budič, 1306 E. 55th St. Vsi v Cleveland, O. — Seja vsako drugo ned. v mes. ob 9. uri dop. v Birkovi dvorani.

"Ljubljanski Grad", št. 52., DeKalb, Ill.—Predsednik: Pavel Košir, 1409 State St.; tajnik: Franc Keržič, 1317 Market St.; blagajnik: Franc Prebil, 1142 Market St. Vsi v DeKalb, Ill. — Seja vsako drugo nedeljo pri sobratu Fr. Keržič.

Slovenski bratje", **št. 53, Fairpoint, Ohio.** — Predsednik: Matija Simčič; tajnik in blagajnik: Franc Koss. Vsi b. 105, Fairpoint, Ohio. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu.

"Karol Učekar", štv. 54, Rockwood, Pa. — Predsednik: Jožef Hočevar, b. 184; tajnik: Anton Hočevar, box 184; blagajnik: Mihael Hočevar, b. 184; vsi v Rockwood, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu v prostorih sobrata Ant. Hočevar.

"Vrh Planin", štev. 55, Crabtree, Pa. — Predsednik: Franc Trafila, b. 95; tajnik in blagajnik: Andrej Jereb, b. 92; vsi v Crabtree, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Andrej Jereb.

"Skala in Balkan", št. 56, Pittsburgh, Pa. — Predsednik: Anton Horvat, 531 Suisman St.; tajnik: Ivan Simončič, 1132 Fabyan St.; blagajnik: Franc Vilhar, 814 Carpenter Alley. Vsi v N. S. Pittsburgh, Pa.—Seja vsako 1. nedeljo v K. S. D. v Pittsburgh, Pa.

"Čaven", štv. 57, Carrollton, O. — Predsednik: Martin Čermelj; tajnik: Ciril Stibil, b. 404; blag.: Josip Dovgan. Vsi box 404, v Carrollton, O. — Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Martina Čermelj.

"Rudar", štv. 58, Canmore, Alta, Canada.—Predsednik: Anton Polutnik, b. 185; tajnik: Josip Sribar, b. 201; blagajnik: Fran Kralj, b. 172; vsi v Canmore, Alta, Canada. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Frank Kral, ob 9 popoldne.

"Slovenski Fantje", št. 59, Maynard, Ohio. — Predsednik: Jožef Bajda, b. 55; tajnik: Franc Bregar, b. 647; blagajnik: Fr. Spendal, b. 243. Vsi v Maynard, Ohio. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani g. Jos. Hrabak-a.

"Moonrunski Trpin", štv. 60, Moon Run, Pa.—Predsednik: Fr. Dolinar, b. 342; tajnik: Anton Petrovčič, b. 134; blagajnik: Anton iPntar, b. 204, Moon Run, Pa. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 10ti uri dopoldan v dvorani sv. Barbare.

"Napredni Slovenci", št. 61, Gary, Ind.—Predsednik: George Lašich, 1106 Jefferson St.; tajnik: Nick Vukšinich, b. 30; blag.: Matija Lasich, 1106 Jefferson St.; vsi v Gary, Ind. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Ivan Ivanič.

Žensko društvo "Sokol", **štev. 62**, Cleveland, Ohio.—Predsednica: Zofija Birk, 1143 E. 63 St.; tajnica: Frančiška Trbežnik, 6615 Bonna Ave.; blagajnica: Frančiška Lauše, 6121 St.Clair ave.; vse v Cleveland, O. — Seja vsaki prvi torek v mesecu.

"Adamič in Lunder", štv. 63, Robbins, Pa. — Predsednik: Ivan Trojar, b. 76; tajnik: Franc Mejak, b. 97; blagajnik: Jožef Kamat, b. 51. Vsi v Yohoghany, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo.

"Bratoljub", štv. 64, Milwaukee, Wis. —. Predsednik: Ivan Sem, 291 First Ave.; tajnik: Ivan A. Kaker, 342 Florida St.; blagajnik: George Šošter, 272 First Ave. Vsi v Milwaukee, Wis. — Seja vsako drugo nedeljo v dvorani Frank Benda, 479 National av.

"Bodočnost", št. 65, Staunton, Ill. Predsednik: Ivan Mostar, b. 351; tajnik in blagajnik: Štefan Flere, R. F. D. Box 153. Vsi v Staunton, Ill. Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu.

"Franz Schuhmeier", št. 66, Yale, Kansas. — Predsednik: ——; tajnik: Jožef Kotnik; blagajnik: Martin Kožuh. Vsi R. R. 8, Pittsburg, Kansas. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu.

"Narodna Sloga", št. 67, Seminole, Pa. — Predsednik: Mihael Buretič; tajnik: Nick Zvonarič, b. 55; blagajnik Aleks Ostojič, b. 63. Vsi v Seminole,Pa Seja vsako prvo nedeljo v cerkveni dvorani.

"Združeni Balkan", štv. 68, Clinton, Ind. — Predsednik: Frank Bregar, b. 757; tajnik: Anton Primožič, R. R. 3, b. 5; blagajnik: Ignac Musar, box 449; vsi v Clinton, Ind. — Seja vsako drugo nedeljo ob 9 dopoldne pri Crist Pasavento.

"Zvesti bratje", št. 70, New Derry, Pennsylvania.—Predsednik: Ivan Prob, box 41; — tajnik: Jakob Pinoza, box 75; blagajnik: Jakob Skofič, b. 5. Vsi v New Derry, Pa.—Seja vsako 1. nedeljo v prostorih sobrata Jakob Pinoza ob 9 uri dopoldne.

"Delavec naprej", štv. 71, Bessemer, Pa. — Predsednik: Franc Mohorovičič, b. 39; tajnik: Martin Mazi, box 171; blagajnik: Louis Hribar, box 171; vsi v Besemer, Pa.—Seja vsako prvo nedeljo v prostorih sobrata Martin Mozi v Bessemer, Pa.

"Kosczinsko," štv. 72, Bankhead, Alta, Canada.—Predsednik: Jožef Spiewak, b. 547; tajnik: Karol Kanik, P. O. Box 537; blagajnik: Peter Kubany b. 40. Vsi v Benkhead, Alta, Canada.— Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu.

"Pod Triglavom", štv. 73, Smithfield, Pa. — Predsednik: Josip Strle, b. 63, R. F. D. 7; tajnik: Ivan Eržen, R. F. D. 7, b. 149; blagajnik:: Lorenc Zupan, R. F. D. 2, b. 156. Vsi v Smithfield, Pa.—Seja vsako drugo nedeljo.

"Kranjski prijatelj", štv. 74. Falls Creek, Pa. — Predsednik: Jernej Gorjup b. 484; tajnik Alojzij Slak, b. 61; blagajnik: Janez Žurga, b. 261. Vsi v Falls Creek, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v prostorih sobrata Alojzij Slaka.

"Naprej do Zmage", štev. 75, Fitz Henry, Pa.— Pred.: Jožef Ansberger, tajnik: Anton Boltič; blagajnik: Anton Jevševar. Vsi v Fitz Henry, Pa. box 106. — Seja vsako prvo nedeljo ob 9. uri zjutraj v Italijanski dvorani sv. Barbare.

"Slovenska Cvetljica", štev. 76, Adamsburg, Pa. — Predsednik Frank Golobič; tajnik: Frank Menart, b. 135; blagajnik: Frank Nagode, b. 141. — Vsi v Adamsburg, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo v mesecu.

"Severni Premogar", štev 77, Superior, Wyo.—Predsednik: Ivan Glinšek, b. 129; tajnik Lovrenc Zajec, b. 286; blagajnik Ivan Špes, b. 286. Vsi v Superior, Wyo. Seja vsako drugo nedeljo o deseti uri dopoldne.

"Slovenija", štev. 78, Miller Run, Pa. — Predsednik: Primož Tomažin, tajnik in blagajnik: Jožef Gačnik, b. 3, Miller Run, Pa. — Seja vsako prvo nedeljo v mesecu pri sobratu Jakob Radman.

"Bonairski Slovenci", štev. 79, Bon Air, Pa. — Predsednik: Franc Turšič, b. 153, Conemaugh, Pa.; tajnik: Anton Jakobe, R. F. D. 2, Johnstown, Pa; blagajnik: Fr. Svete, b. 122, Conemaugh, Pa. Vsi v Bon Air, Pa. — Seja vsako drugo nedeljo ob 2 uri popoldan v lastnem domu v Bon Air, Pa.

"Sloga", štev. 80, Philadelphia, Pa. Predsednik: Ivan Petan, 2538 Salmon St.; tajnik: Mihael Omerzu, 2723 E. Huntington St.; blagajnik: Josip Kozole, 2555 Salmon St. Vsi v Philadelphia, Pa. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu.

"Prvi maj", štv. 81, Bishop, Pa. Predsednik: Andrej Renko, Cecil, Pa.; tajnik: John Henigman, b. 132, Cecil, Pa.; blagajnik: Ivan Zupančič, McDonald, Pa., R. F. D. 2, b. 185.—Seja vsako tretjo nedeljo pri sobratu Ivan Zupančič.

"Jezero", št. 82, Radley, Kansas. — Predsednik: Franc Dremšek, R. R. 4. b. 268, Girard, Kansas; tajnik: Ivan Goršek, b. 195, Radley, Kans.; blag.: Matija Kuder, b. 68, Ringo, Kans. — Seja vsak drugo nedeljo v mesecu.

"Terbanska dolina", **št. 83, Cleveland, Ohio.** — Predsednik: Jakob Crnilogar, 1027 E. 61st St.; tajnik: Louis Grčar, 6124 Glass ave.; blagajnik: Anton Kašič, 1002 E. 61st St. Vsi v Cleveland, Ohio. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu, v hiči št. 1027 E. 61st St.

"Radnici naprej" **št. 84, Farmington, W. Va.** — Predsednik: ——; tajnik in blagajnik: Jurij Kosumič, box 623, Farmington, W. Va. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu.

"Napredek", **št. 85, Skidmore, Kans.** Predsednik: Simon Repovše, R. R. 1, Weir, Kans.; tajnik in blagajnik: Ivan Zakrajšek, R. 3, b. 57, Columbus, Kans. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu.

Livingston, Ill., št. 86. — Predsednik: Franc Černe; tajnik: Franc Krek; blagajnik: Mihael Strašič. Vsi b. 667, Livingston, Ill. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu ob 2h pop.

"Rudeči prapor" **št. 87, Bentleyville, Pa.**—Predsednik: Jožef Milanich, Bentleville, Pa.; tajnik: Alojzij Humar; blagajnik: Jožef Milanich. Vsi b. 208 Ellsworth, Pa. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu pri sobr. Jos. Milanich-u.

"Naprej", **Nokomis, Ill., št. 88.** — Predsednik: Ivan Miklanc; tajnik: Ivan Krajnc; blagajnik: Ignac Verbič. Vsi b. 242, Nokomis, Ill. — Seja vsako tretjo nedeljo v mesecu.

"Slovenec", **št. 89, Eckhart Mine, Md.**: Predsednik Anton Urbas, b. 26, Valle Sumit, Md.; Franc Posenel, R. F. D. 1; blagajnik: Anton Komac. Vsi Eckhart Mine, Md. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu.

"Slava" ,**št. 90, Acosta, Pa.** —Predsednik: Franc Zupančič, b. 2; tajnik: Franc Kitak, b. 8; blagajnik: Franc Zupančič, b. 2. Vsi Acosta, Pa. Seja vsako drugo nedeljo v mesecu.

"Gorjanski hrib", št. 91, Greensburg, Pa.—Predsednik: Filip Krasek, b. 510; tajnik: Florijan Avsec, R. F. D. 7, b. 12; blag.: Martin Jordan, R. F. D. 7, b. 13. Vsi v Greensburgh, Pa. Seja vsako zadnjo nedeljo v mes. ob 2. uri pop.

OPOMBA: **Tajnike tistih društev, ki zapazijo kakšno pomoto, istotako tistih katerih društveno poročilo je pomanjkljivo, prosim, da mi nemudoma sporoče, da se nedostatki v imeniku, ki izide drugič, popravijo.**

S sobratskim pozdravom

BLAŽ NOVAK,
tajnik S. D. P. Z.

Dopisi.

ZA SLOBODU GOVORA I ŠTAMPE.

Detroit, Mich.

Kraj svih tih dopisa i nedopisa, (bolje rečeno privatne korespondence ili tajne pošte) hoću i ja da izjavim svoje mišljenje i ujedno, da apelujem na članstvo Jug. Sl. Saveza, da o tim stvarima malo ozbiljnije i treznije misli. Stvari su postale aktuelne; pred nekoliko godina da mi je tko rekao, da će se naš Savez rascijepiti, ja bih mu u kratko rekao, da je lud.

No, sa tim odgovorom bi se svaki od nas prevario, jer vidimo, da naši najčistiji, najplemenitiji, najsvetiji, najbolji, najveći i najčvršći, samonazvani "internacionalisti" hoće pod svu silu rascjep, jer jedinstvo je kod njih iluzija. Kroz R. S. se u svakom broju liju krokodilske suze: Oslobodite nas ovih ljudi! Mi se principielno razlazimo! Slovenci i Srbi su za rat, mi smo protiv rata! Slovenci i Srbi agituju za privatno vlasništvo, mi smo protiv toga; oni su puškari, mi smo protiv puške, (jer za boga nama smrdi i dim od duhana, a kamo li nebi od baruta)! Takvih i sličnih vapaja čitamo u svakom broju R. S.; izgleda, da danas u R. S. nema više mjesta za ozbiljne dopise, danas se primi samo onaj dopis, koji napada pojedine ličnosti, koje se njima ne dopadaju. Zašto? Zato jer su Srbi i Slovenci! "A znate, mi smo "internacionalisti", mi smo protivu svake nacije, mi se ne zanimamo sa nacionalnim pitanjima, jer to su buržoaska pitanja." O ti jadna prostota! Ti glupi fanatizam, zar hoćeš da izrodiš od socializma jednu sektu, koja će da pokorno sklopi ruke i na svaku riječ odozgo kaže amen?

Nije mi namjera, da raspravljam o nacionalnim pitanjima, samo ću ove ljude upozoriti na velikog i slavnog pisca Gorkoga, koji kaže: Domovina je narod i mi socialisti moramo raditi za taj narod, odgajati ga putem kulturnog razvića za tu veliku i ostvarivu ideju internacionalizma; to je dužnost socialista.

Kojim pravom ovi ljudi zastupaju internacionalu, kad ne priznavaju naciju? Ta ljudi božji, samo od svih nacija se stvara internacionala, a ne od vapaja i krokodilskih suza.

Nije mi namjera, da napadam pojedince, samo hoću da se osvrnem na jedno predavanje, održano na jednoj od naših večerinki u Radničkomu Domu; referent bio je drug S. M., poznat delegatima prošlog kongresa, kad je održao na kongresu onaj škandalozni govor, kako dugo ćemo živjeti; taj isti agitator, koji njekad nazvao druga Cvetkova u listu upravljenom na novinski odbor — Bugarinom (u ostalom oni se sada složu, jer njihovi ciljevi su jednaki, samo ne znam koji će od njih na koncu pobijediti.)

Taj isti drug je održao temu o socialističkim školama, pa se je izrazio ,da se je u našim školama do sada širio šovinizam, a ne socializam, da su njemački socialisti krivi za ovaj svjetski rat, jer su oni prije svega bili Nijemci, a onda socialisti.

Ja energično pred licem cijelog našeg članstva protestiram protivu ovakovih zlonamjernih i

Ameriški Družinski Koledar
za leto 1918.
JE DOTISKAN.

Sedaj je v vezbi in v najkrajšem času se začne z razpošiljanjem.

Letošnja izdaja ima sledečo

vsebino:

Kaj se glasi iz daljave? (Slika) — Pred novim letom (Slika). — Etbin Kristan: V novoletni noči (pesem) — Zmaj kapitalizem (slika). — Mesečni kalendarij. — Vojaški golob. — Revolucija (slika) — Etbin Kristan. Ko je raj bil izgubljen (pesem). — Pogreb žrtev ruske revolucije (slika) — V. J. Dimitrijev: Eden (črta) — Oton Zupančič: Klic noči (pesem). — Kovač (slika) — Etbin Kristan: Kuj železo! (pesem). — Lakota (slika). — Ivan Molek: Otroci vojne (z ilustracijami). — Vedeževalno steklo (slika). — E. K.: Kri (pesem). — Ruska komisija v Ameriki (slika). — Zvezdna palača (studija iz predrevolucijske Rusije — z ilustracijami). — Jože Zavertnik: Demokracija (članek). — Fran Valenčič: Metamorfoza (pesem). — Rihard Jakopič (slika). — Izidor Cakar: Rihard Jakopič (studija). — Delo (slika) — Vojanov: Luč (pesem). — Na preži (slika). — Stanyszlaw Przybyszewski: Satanova sinagoga. — Kongresni preiskovalni odbor (slika). E. Kristan: O božiču (povest). — Megleno morje (slika). — Frank Šavs: Zaplota (krajepisna črtica). — Frank Petrič: Nekaj o zadružništvu (z ilustracijami). — Ivan Molek: Obrnjen svet (tragikomedija). — Zakon človeškega dela (studija). — Tipičen prizor v stavki (slika). — Svatopluk Čech: Zastavljeni značaj (črtica). — Dr. Karl Slanc: Nekaj o sociologiji (studija). — Volilna pravica (članek).

Navedene slike obsegajo vsaka po celo stran. Razun tega ima koledar slike raznih socialističnih klubov in mnogo manjših ilustracij.

KOLEDAR JE TRDO VEZAN.

Znano je, da so se zadnje leto vse tiskarske in založniške potrebščine od papirja do vezave zelo podražile. Delavska tiskovna družba pa vendar ne mara obremeniti odjemalcev in je ostala pri prejšnji ceni. Koledar velja torej

50 CENTOV.

Pač pa moramo biti previdni, da ne zabredemo v izgubo in zato smo dali tiskati le določeno naklado. To se pravi: Kdor se prepozno oglasi, najbrže ne bo več mogel dobiti koledarja, ker kaže, da bo kmalu razprodan. Prepričani smo, da bo ugajal vsem, ki si ga naroče. Storili smo, kar je bilo v naših močeh, da zadovoljimo odjemalce. Seveda, če bi bilo Slovencev v Ameriki, kolikor je Angležev, da bi lahko priredili pol miljona naklade, bi gotovo storili še mnogo več; toda naši čitatelji morajo pač vpoštevati slovenske razmere, in gotovo bodo priznali, da se naš koledar lahko meri z izdajami mnogih večjih narodov.

Naročila sprejema

UPRAVNIŠTVO "PROLETARCA",
4008 W. 31. Str., CHICAGO, ILL.

Naročila se opravljajo po vrsti, kakor prihajajo.

skandaloznih izjava, ja protestiram pred javnošću internacionale, da se ovakove klevete obaraju na njemačku socialnu demokraciju.

Još nikada u historiji našega Saveza, u njegovim socialističkim školama i predavanjima nije nitko pokušao, da širi šovinizam, nego znam, da se je u posljednje vrijeme počelo kroz R. S. na šovinistički način da se pridobije većina u članstvu za njihov bezobrazni i nesocialistički rad za — kajzera.

Pod naslovom "Naši nutarnji neprijatelji" se vidi otvoreni šovinizam; dakle kad se nije moglo donesti dovoljno argumenata za rasciepp, onda ste mislili, da će vam na ovaj način uspjeti. Možda tko misli, da sam ja Srbin; ako ćemo govoriti o narodnosti, moram izjaviti, da sam Hrvat, i meni nitko ne može predbaciti, da govorim sa šovinističkog stanovišta; ja zastupam jedno uvjerenje, koje još nije pobijeno, i Straža ili uredništvo se mora postarati, da na pošteniji način izlazi sa argumentima, a da ne dopušta onakovim dopisima mjesta u R. S., koji nemaju ni glave ni repa.

U 43ćem broju R. S. izašao je jedan dopis pod naslovom: "Mi i cijepanje Saveza", u kojem se onako na nekarakteran način predlaže "Puškarima", da se prijave dobrovoljačkoj četi "Zrinjski". A znate, šta bih Vam ja, drugovi, preporučio? Ja bih vam perporučio, da malo više zavirite u socialističku literaturu i malo više mislite o dnevnim pitanjima i da se više ne pokažete onako smješni pred javnosti. Neću se osvrtati na dopise od našeg malog Ćićića i P. Vidušića, jer nisu vrijedni, da se o njima uopšte raspravlja; to su obični slijepci, koji ne otvaraju oči pred činjenicama.

U poslijednje vrijeme se agituje za slovensku i hrvatsko-srpsku sekciju; a tko je podneo onu inicijativu org. 6? Dakle uvidili ste opasnost, prevarili ste se u računu.

Ja sam bio zagovaratelj jedinstva do posljednjeg momenta. No drugovi, ja apelujem na vas članove J. S. S., osobito na one, koji zastupaju slobodu mišljenja, govora i štampe, da glasaju za slovensku i srpsku sekciju. Dole sa mrakom, ernom reakcijom i indirektnim agentima kapitalizma!

I. J.

Poročilo o razpečanih znamkah J. S. Z.

v mesecu avgustu 1917.

Država	Mesto	Marke	Izjemne marke	Dual. marke	Dohodki	Razdeljeno Stranki	Razdeljeno Državni org.	Razdeljeno Zvezi
Ark.	Ft. Smith	29	..	..	$ 6.20	$ 1.45	$ 1.45	$ 4.40
Colo.	Camp Shumway	70	..	..	21.50	3.50	3.56	14.50
Ill.	W. Frankfort	65	..	..	22.25	.....	.....	15.75
"	Sesser	15	6	..	3.14	.....	.....	1.64
"	Chicago, 60	50	..	10	10.00	.....	.....	5.00
"	Staunton, 110	26	..	1	5.60	.....	.....	2.60
"	Benld	16	..	..	3.25	.....	.....	1.65
"	Springfield	26	..	..	5.20	.....	.....	2.60
"	Waukegan	44	..	..	8.80	.....	.....	4.40
"	La Salle	35	..	..	7.00	.....	.....	3.50
"	Chicago, 1	100	..	..	27.25	.....	.....	17.25
"	Nokomis	40	..	..	8.00	.....	.....	4.00
"	Chicago, 20	75	..	..	15.00	.....	.....	7.50
"	Chicago, 6	100	..	..	20.00	.....	.....	10.00
"	Witt	23	..	..	9.60	.....	.....	7.30
"	Johnston City	16	..	..	15.10	.....	.....	13.50
"	Lincoln	17	..	..	3.40	32.40	32.40	1.70
Ind.	Whiting	50	..	..	10.00	.....	.....	5.00
"	Gary	50	..	..	10.00	.....	.....	5.00
"	Clinton	7	..	..	1.40	5.35	5.35	.70
Kans.	W. Mineral	7	..	..	1.40	.....	.....	.70
"	Gross	7	..	3	1.50	.....	.....	.80
"	Frontenac	7	..	..	1.50	.....	.....	.80
"	Stone City	20	..	..	4.00	2.05	2.05	2.00
Mich.	Detroit, 61	50	..	..	10.00	2.50	2.50	5.00
Mo.	St. Louis	36	[illegible]	[illegible]	5.00	1.25	1.25	2.50
Mont.	Red Lodge	21	..	..	4.20	.....	.....	2.10
"	Klein	17	..	4	2.95	.....	.....	1.25
"	Bear Creek	20	..	..	4.00	2.90	2.90	2.00
Ohio	Euclid	12	..	..	9.50	.....	.....	.720
"	Neffs	20	..	..	2.10	.....	.....	1.00
"	Bellaire	20	..	..	4.20	.....	.....	2.00
"	Glencoe	21	..	..	4.41	.....	.....	2.00
"	Akron	25	..	..	10.50	.....	.....	8.00
"	Barberton	40	..	..	8.40	.....	.....	4.00
"	Youngstown, 18	80	..	10	16.80	.....	.....	8.00
"	Yorkville	20	..	..	4.47	.....	.....	2.27
"	Youngstown, 62	10	..	..	2.18	.....	.....	1.08
"	Cleveland, 27	40	..	..	13.90	.....	.....	9.50
"	Wadsworth	10	..	..	2.10	.....	.....	1.00
"	Collinwood	50	30	10	10.00	.....	.....	5.00
"	Lorain	50	10	..	10.00	.....	.....	5.00
"	Cleveland, 71	60	..	..	12.60	.....	.....	6.00
"	Blaine	19	..	..	4.30	23.85	26.23	2.00
Pa.	McKeesport	10	..	..	6.00	.....	.....	5.00
"	Wick Haven	20	..	..	4.00	.....	.....	2.00
"	Bruceton	33	..	..	6.60	.....	.....	3.30
"	Lawrence	25	..	..	5.00	.....	.....	2.50
"	Large	16	..	..	3.20	.....	.....	1.60
"	Reading	20	..	..	4.00	.....	.....	2.00
"	Woodlawn	25	..	10	5.00	.....	.....	2.50
"	So. View	26	..	..	6.89	.....	.....	4.29
"	Ambridge	30	..	..	11.35	.....	.....	8.65
"	Herminie, 63	12	..	..	3.40	.....	.....	2.20
"	Bentleyville	21	..	21	4.20	.....	.....	2.10
"	McKees Rocks	20	..	..	4.00	.....	.....	2.00
"	Pittsburgh	20	..	..	4.00	.....	.....	2.00
"	S. Pittsburgh	20	..	..	4.00	.....	.....	2.00
"	E. Pittsburgh	100	..	..	20.00	.....	.....	10.00
"	Yukon	31	..	..	9.68	.....	.....	6.58
"	Whitney	10	..	..	3.00	.....	.....	2.00
"	Sygan	20	..	..	4.00	.....	.....	2.00
"	White Valley	37	..	..	9.60	.....	.....	5.90
"	Herminie, 69	12	..	..	12.60	.....	.....	11.40
"	W. Newton	10	..	..	2.00	.....	.....	1.00
"	New Brighton	30	..	..	6.00	.....	.....	3.00
"	Atlasburgh, 183	9	..	..	3.05	.....	.....	2.15
"	Fitz Henry	20	..	..	8.00	.....	.....	4.00
"	N. S. Pittsburgh	100	..	..	20.00	.....	.....	10.00
"	Bessemer	10	..	..	2.50	.....	.....	1.50
"	Meadowlands	14	..	2	3.25	.....	.....	1.85
"	Ellsworth	30	..	..	7.00	.....	.....	4.00
"	Forest City	22	..	..	4.40	.....	.....	2.20
"	Pitco	25	..	..	5.00	.....	.....	2.50
"	Clairton	17	..	..	3.25	.....	.....	2.55
"	Conemaugh	40	..	..	21.75	.....	.....	13.75
"	Large	15	..	..	3.00	42.50	42.50	1.50
Wash.	Roslyn	15	..	..	5.50	.....	.....	4.00
"	Seattle	14	..	..	2.90	.....	.....	1.50
"	Cle-Elum	10	..	..	2.00	1.95	1.95	1.00
W.Va.	Milburn	9	..	..	4.05	.45	.45	3.15
Wis.	Milwaukee	80	..	..	16.05	4.00	4.00	8.05
Wyo.	Cumberland	8	..	..	1.60	.....	.....	.80
"	Cambria	25	..	..	5.00	1.65	1.65	2.50
National Office refd		..	..	..	100.00	.....	.....	100.00
Org. N. 165		..	..	..	18.20	.....	.....	18.20
Org. N. 71		..	..	..	2.75	.....	.....	2.75
Org. N. 59		..	..	..	10.00	.....	.....	10.00
Org. N. 19		..	..	..	5.00	.....	.....	5.00
Org. N. 60		..	..	..	.50	.....	.....	.50
Org. N. 122		..	..	..	2.00	.....	.....	2.00
Skupaj		2516	46	71	$760.37	$125.80	$128.18	$506.39

Znamk na roki dne 1. avgusta	99
Dobljenih od stranke v avgustu	2,500
	2,599
Razpečanih v avgustu	2,516
Na roki dne 31. avgusta	83
Izjemnih znamk na roki dne 1. avgusta	635
Dano klubom	46
Na roki dne 31. avgusta	589
Dualnih znamk na roki dne 1. avgusta	352
Dobljenih v avgustu	500
	852
Dano klubom v avgustu	71
Na roki dne 31. avgusta	781

Tajništvo J. S. Z.

Dawson, N. Mex.

Iz našega kraja še nisem čital nobenega dopisa, zatorej sem se nemenil, da se nekoliko zglasim v našem priljubljenem Proletareu. Z delavskimi razmerami je približno tako, kakor povsod. Dela se vsak dan, zasluži se pa po tem, kakršno je delo. Ali draginja je taka strašanska, da ne bo imel delavec kmalu nič druzega kakor žuljave roke, če pojde tako dalje. Kare niso tukaj enake, v splošnem so pa nenavadno velike; največja je že taka, da se je človek kar ustraši če jo vidi; kadar jo pripelje poganjač, je pa strah še večji, ker mora rudar vihteti lopato, da je ves moker, preden je polna; zapiše pa najrajši 38, 39, ko je za tri tone premoga v njej. Slovenecev nas je tukaj le dve družini in nekaj samcev; največ je Italijanov, Hrvatov in Grkov, pa tudi Mehikancev se ne manjka. S pozdravom

Frank Kosernik.

Stranka

ZA CHICAŠKE VOLILCE.

Socialistična stranka je imenovala William A. Cunnea kandidata za okrožnega sodnika proti Anton T. Zemanu. Zeman je kandidat republikanske stranke.

Socialistični kadidatje za višje sodišče so:

Seymour Stedman,
Otto Christens,
Carl Strover,
Leopold Saltiell,
John M. Work,
Christian Meler,
Samuel Block,
Kasimir Gugis,
Samuel H. Holland,
Swan Johnson,
Daniel A. Uritz.

Meščanske stranke imajo strah pred temi volitvami in republikanci in demokratje se pripravljajo, da nastopijo s skupno kandidatno listino, misleči, da tako lažje porazijo socialiste. To je znamenje, da je položaj za socialistično stranko ugoden -- seveda, če stori vsak član svojo dolžnost, in nihče ne zamudi volitev.

TRIMESEČNI RAČUN J. S. Z.

od 1. julija do 30. septembra 1917.

DOHODKI:

Julij:	
Prenos od junija	$1,109.49
Članarina	504.61
Članske knjižice	3.95
Znaki	8.35
Literatura	5.85
Agitacija	4.00
Obrambni fond in razno	66.00
	$1,702.25
Avgust:	
Članarina	$ 506.66
Članske knjižice	3.86
Znaki	15.25
Literatura	6.65
Vrnjena posojila	100.00
Obrambni fond in razno	127.55
	$ 759.97
September:	
Članarina	$ 484.54
Članske knjižice	2.50
Znaki	17.50
Literatura	5.45
Agitacija	2.25
Obrambni fond in razno	56.17
	$ 568.41
Skupaj dohodki	$3,030.63

IZDATKI:

Julij:	
Stranki za članarino	$ 250.41
Plače in vožnje	123.19
Fond zvezne tiskarne	125.05
Literatura	11.10
Uradne potrebščine	13.80
Poštnina	15.54
Razno	24.75
	$ 563.84
Avgust:	
Stranki za članarino	$ 253.98
Plače	15.00
Fond zvezne tiskarne	125.80
Poštnina	13.60
Tiskovine	78.67
Uradne potrebščine	8.21
Oglasi za Kol. 1918 in razno	49.15
	$ 544.91
September:	
Stranki za članarino	$ 247.05
Fond zvezne tiskarne	122.15
Plače	54.00
Poštnina	14.75
Uradne potrebščine	1.50
Razno	6.65
	$ 446.10
Skupaj izdatkov	$1,554.85
Skupni dohodki	$3,030.63
Skupni izdatki	$1,554.85
Blagajna 30. septembra 1917	$1,475.78

IMETEK:

Blagajna dne 30. sept.	$1,475.78
Fond zvezne tiskarne	7,009.60
Dolgovi pri klubih in stranki	797.45
Skupaj	$9,283.83

DOLG:

Stranki za znake, obrambni fond in izredne znamke	$ 319.48
Čisti imetek 30. sept. 1917	$8,963.35

FRANK PETRICH, gl. tajnik.

Za nadzorni odbor:

M. Dimich, s. r.
M. Sekulich, s. r.
Frank Zajc, s. r.
J. Jurenich, s. r.

ZAPISNIK SEJE TAJNIŠKEGA KONFERENČNEGA ODBORA,

ki se je vršila dne 30. septembra 1917 v Staunton, Ill.

Radi odsotnosti sodruga Mostarja, tajnika konferenčnega odbora, ki je bil poklican v vojaško službo dne 19. sept. t. l., pokliče sejo na red sodr. Ausec ob dveh popoldan v navzočnosti sodrugov Reven iz Virdena, Bezjak iz Springfielda, Kraine iz Nokomisa, in več sodrugov od raznih klubov.

Za predsednika je bil izvoljen sodr. Reven. Zapisnik zadnje seje se čita in odobri. Sodr. Ausec poroča, da je sodr. Mostar odšel k vojakom po zakonu dne 19. septembra t. l., in pravi, da bi se izvolil drugi tajnik na njegovo mesto. Nominirani so bili: Reven, Kraine in Bezjak; ker so pa vsi kandidaturo odklonili iz raznih vzrokov, je po daljši razpravi sprejel sodr. Ausec kot začasni tajnik konferenčnega odbora.

Poročilo klubov: Sodr. Reven poroča, da je bolj težko pridobiti nove člane v njih naselbini; klub šteje 10 dobrih članov. Sodr. Bezjak poroča, da njih klub dobro napreduje; obdržali so en piknik, na katerem so napravili $65.62 čistega dobička, katero svoto so porabili za izdajo novega lokalnega lista sporazumno z ostalimi klubi v Springfieldu. List se bo raznašal po vseh hišah v mestu.

Sodr. Kraine poroča, da njih klub dobro napreduje, in da so pridobili od zadnje seje T. K. O. sedem novih članov. Sadr. Ausec poroča, da njih klub dobro napreduje, in da so izgubili iz svoje srede enega najbolj aktivnih članov, sodr. Joseph Mostarja, ki je bil poklican v vojaško slnžbo in je moral zapustiti delo za preobrat današnjega krivičnega kapitalističnega sistema, proti kateremu se je boril od svoje zgodnje mladosti.

Pride do razprave radi govornika, da bi ga dobili, da bi napravil turo po naselbinah klubov, ki se nahajajo pri tem Taj. kon. odboru. Po daljši razpravi se sklene, da se stvar za enkrat opusti radi slabega finančnega stanja.

Začasni tajnik poroča o finančnem stanju Taj. kon. odbora kot sledi: Dohodkov od zadnjega poročila $4.71, izdatkov $3.74, preostanek 97c; v blagajni od prejšnje dobe $19.49, supaj v blagajni $20.46.

Razpravlja se, kako bi se pridobili še ostali klubi v tej okolici, da bi nam, kakor tudi sebi, pomagali pri agitaciji za socializem in za osvoboditev izpod današnjega krivičnega kapitalističnega sistema. Sklene se, da piše tajnik vsem ostalim klubom v tej okolici in jih povabi, da se nam pridružijo in se udeleže naše prihodnje seje, ki se bo vršila drugo nedeljo v mesecu januarju 1918 v prostorih Ferdinand Gorecky, ob 2. popoldan.

Zaključek seje.

Anton Ausec.
začasni tajnik kon. odbora.

Collinwood, Ohio.

Slovenski socialistični klub št. 49 priredi dne 3. novembra t. l. ob 7:30 zvečer

ljudski shod

v dvorani Jožefa Kunčiča, 117 Car stop, Collinwood, Ohio.

Na shodu govori sodrug Etbin Kristan iz Chicage. Ker so v naši naselbini politični shodi, na katerih se govori slovenski, zelo redko, bodo gotovo rojaki porabili priliko, da slišijo zopet slovenski govor. Vse Slovence v Collinwood in Nothingham torej vabimo na obilno udeležbo.

Odbor.

TAJNIKOM, ZASTOPNIKOM IN POSAMEZNIKOM.

V kratkem izide naš "Družinski Koledar" za leto 1918. Da ne bo nepotrebnega povpraševanja in pisarjenja, naj si vsakdo zapomni sledeče: Koledar ne bode letos nič slabši kot je bil prejšnja leta, pač pa še lepši, ker bomo samo za vezbo plačali $120.00 več, kot smo pa prejšnja leta. Vkljub temu pa ostane cena stara, to je: od eden do deset iztisov po 50c komad, od 10 do 50 se dobe po 47 centov, od 50 do 100 po 45 cent., kdor jih pa naroči 100 ali pa več, in seveda iste tudi razproda, dotični jih pa dobi po 40 centov komad.

Vsi Koledarji" bodo razposlani poštnine prosto. Manja naročila po parcelni pošti, večja pa pe ekspresu.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Frank Magajna, Smithfield, Pa.: Za to številko nimam ne časa ne prostora, toda čim utegnem, ustrežem Vaši želji, kolikor mi je pač mogoče.

LISTU V PODPORO.

Frank Lipar $1.00, Andrej Zupan $1.00, Frank Ovca $1.00, vsi v Sartell, Minn. — Slovenski soc. klub št. 10 v Forest City, Pa., $5.00. — Louis Britz 50c, Joseph Strajner 50c, oba v Glencoe, O.

Skupaj	$ 9.00
Zadnji izkaz	257.53
Vsega skupaj	$266.53

Lepa uniforma.

V Nemčiji je bogat rezervni poročnik dobil vojaškega slugo, ki še ni bil preoblečen. Prijazni poročnik je kar sam dal slugi večjo vsoto denarja, češ, naj stopi takoj v zavod za uniformiranje in naj ondi kupi najlepšo obleko. Čez nekaj časa pride sluga nazaj preoblečen. Poročnik ga gleda in ga ne spozna. "Za Vas tu ni opravka!" je zaklical končno poročnik, ko se sluga le ni ganil in je stal pred njim ravno kot sveca. "Kako to, da ne," je odgovoril sluga, "jaz sem vendar vaš sluga!" Sedaj ga je poročnik še le spoznal in se pričel na glas krohotati. Dobri sluga je po svoje izpolnil nadporočnikovo naročilo. Kupil in oblekel si je obleko, ki je bila po njegovem mnenju "najlepša" — paradno uniformo pogrebnega zavoda.

Vzgoja s palico

je bila včasih tako navadna, da je beseda "vzgajati" pravzaprav toliko pomenila kakor pretepati. Tako je nemški učitelj Haeuberle v 18. stoletju sam zapisoval vse kazni, ki jih je podelil svojim učencem in njegov zapisnik je prišel zdaj na dan. Ta vzgojitelj je v 52 letih svojega službovanja razdelil v šoli: 11,527 udarcev s palico, 142,010 udarcev s šibo, 20,389 udarcev z ravnilom po prstih, 10,235 zaušnic, 1,115,800 hrušk po glavi in 22,736 udarcev s katekizmom ali s slovnico. Vrh tega je pustil otroke 777 krat klečati na grahu, 671 krat pa na trioglatih polenih. Dandanes se še psi tako ne pretepajo.

Cvetke orientalskega humorja.

Prišel je domov mož in našel na svoji postelji rešeto. Mirno odloži klobuk in ogrinjalo, vzame z mize vrv, naredi zanko in se hoče na v steni zabito kljuko obesiti. "Kaj pa vendar počenjaš," zarentači nad njim žena, "ali si obseden?" "Ne," pravi on mirno, "ker je na mojem mestu rešeto, hočem iti jaz na njegovo mesto."

Sedel je orientalec udobno na krasni preprogi, jedel ribo in pil zraven mleko, ko pride njegov prijatelj v obisk. "Ti veš kaj," ga vpraša. "Ali se nič ne bojiš polniti si želodec z ribo in mlekom?" "Ne," mu odgovori čisto mirno sladkosnedež, "kako more mleko ribi škodovati, ko je mrtva."

Bil je norec, živel je udobno s svojim oslom v senci pod figovim drevesom. Zaspal je in ukradel mu je nekdo osla. K njemu pride sosed in mu pravi: "Ti, prijatelj, osla so ti ukradli!" On pa odvrne veselo se smejé: "To je dobro, da nisem sedel na njem!"

Lepo je oslovil svoje požrešne prijatelje neki orientalski bogataš, ki se je naveličal jih vedno mastiti in debeliti na svojem dvoru. Vprašali so ga hinavci, če želi, da ga puste samega. Tvoj oče je imel navado, so vedno dejali, da je vedno rekel: Če vam je drago.... in vsi smo se takoj odstranili. Bogataš odgovori nato sledeče: Dobro, tudi jaz vam hočem dati znamenje, na katero želim, da odidete. To znamenje je: Kadar vprašam, kaj so mi za danes kuharji dobrega preskrbeli — takrat se nemudoma odpravite z mojega dvora.

"Ali sem že poslal zaostalo naročnino za "Proletarca"?

Zdravilo zoper kašelj.

Kedar potrebujete zdravilo zoper kašelj, tedaj potrebujete dobrega. Nikoli se neboste zmotili, če zahtevate dobro preiskušeno in učinkovito zdravilo, znano kot

Severa's Balsam for Lungs

Mr. W. Kolodziej, Chester, W. Va., nam je pisal: "Jaz priporočam vsakemu, da kupi Severova zdravila, ker so dobra, posebno Severov Balzam za pljuča. Boljših ni. Moji otroci so imeli hud kašelj in poskusili smo razna zdravila, toda vse je bilo zastonj. Ko smo pa kupili Severov Balzam za pljuča je kašelj zginil po par popitkih."

(Severov Balzam za pljuča). Ne rečite samo: "Želim nekaj za moj kašelj." Navadite se zahtevati zdravilo po njegovem polnem imenu, da se izognete nadomestitev. Zadnjih 57 let je Severov Balzam za pljuča uspešno zdravil kašelj in prehlade in take bolezni, katerih prvi pojavi so kašelj, kot na pr. kašelj pri influenci, vnetju sapnika, oslovskem kašlju, hripavosti in vnetju grla. Isti je izvrsten za odrasle in otroke.

Cena 25 in 50 centov. — V lekarnah vsepovsod.

Severa's Cold and Grip Tablets

(Severove Tablete zoper prehlade in hripo) so znane, da preženejo prehlad v najkrajšem času.

Severova druzinska zdravila so naprodaj v lekarnah vsepovsod. Zahtevajte "Severova" ponjihovem polnem imenu. Če jih ne morete dobiti v domači lekarni, naročite jih naravnost od

W. F. SEVERA CO., Cedar Rapids, Iowa

Največja slovenska zlatarska trgovina

FRANK ČERNE

6033 St. Clair Ave., : Cleveland, Ohio

Ure, verižice, prstane, broške, zaprstnice, medaljonške, itd.

Popravljamo ure po nizki ceni.

Podružnica **Columbia Gramofonov** in gramofonskih plošč **slovenskih** in drugih. Se prodaja na mesečna odplačila.

Pišite po cenik, kateri se Vam pošlje brezplačno.

Najboljše blago. Najnižje cene.

PAZITE IN HRANITE

Narodni izrek pravi: "Pazite na vaš beli denar za črne dneve." To pomenja toliko kakor prvo pazite in hranite dokler ste še zdravi in mladi, da boste imeli nekaj za stara in onemogla leta.

Vsak človek mora paziti in hraniti, ke le to je edina pot, ki vas vodi v neodvisnost. Prvi dolar, ki ga date nastran, se lahko ceni kot itemeljni kamen poslopja za katerim vsaki stremi. Dobro je vedno imeti na pametu narodni izrek ki pravi: "Zrno do zrna pogača: kamen na kamen palača". Najtežje je početek ali brez početka ni nikdar ničesar. Zatorej pričnite vlagati vaš denar še danes, ampak pazite, da ga nalagate v gotovo in varno banko. Z vlogo enega dolarja dobite vašo bančno knjižico.

Mi sprejemamo denar na hranilno vlogo in plačamo po 3% obresti od njega.

Pošiljamo denar v Italijo, Rusijo in Francosko.

Prodajemo prve posojilne mortgage (markeče) in dajemo v najem varne hranilne predale.

Sprejemo upise za parobrodno potovanje v staro domovino po vojni.

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Kapital, vloge in prebitek znaša nad $6,000,000.

Ivan Cankar:

Cesta narodov.

Bilo mi je, kakor da bi bil vstal iz groba. Pokopalo me je bilo žalostno življenje globoko pod težko prst, moje roke niso bile več močne dovolj, da bi odvalile breme. Že sem čutil sam, da sem mrtev, pozabljen, in slišal sem korake ljudi, ki so stopali preko mojega groba. Živeli so in so govorili glasno in veselo, jaz pa sem ležal globoko pod težko prstjo in sem se ukvarjal z zatohlimi, samosvojimi mislimi, mislimi mrtveca, in sem sovražil druge, ker niso mislili kakor jaz in ker so stopali lahko in veselo preko mojega groba.

In zdaj sem se vzdramil in sem zavzdihnil in breme se je odvalilo.

Prišla je v moje srce ljubezen, tista ljubezen, ki je edino močna dovolj, da vzdigne človeka iz groba. Spala je v meni, pod težo žalostnega in grenkega življenja, ali dotaknila se je njenih oči mehka in topla roka in trepalnice so se zgenile in vzbudila se je.

Z veliko močjo me je vsega objela; od juga gor je zapihal spomladanski veter in mi je prinesel pozdrave od tiste zemlje, ki me je bila nevidna roka izruvala iz njene prsti, izruvala s koreninami, da so zakrvavele; zašumelo je od Raskovca in od Javornika gor, spomladanske hlapove z Ljubljanskega polja je prinesel veter do Ringa, slišal sem v vetru zamolko petje zvonov farne cerkve svetega Pavla. Tako mi je prinesel veter pozdrave od siromašne matere, ki je bil sin pozabil nanjo, zato ker mu ni mogla dati ničesar . . .

Prišlo je bilo pismo od moje polpozabljene ljubice, in ko sem je odprl, je vse zadišalo po tistih časih, po tistih nedolžnih poljubih, po sočnih travnikih, kjer sva se sprehajala, po kostanjevem gozdiču, kjer sva sedela na klopi in se je stiskala k meni, ker so padale težke kaplje izza listja, tako da se je njena mokra bluza oprijemala roke; zadišalo je po preteklosti, po mladosti, po tisti lepi zemlji tam na jugu; nekoliko so se bile odpahnile duri, ljubezniva roka moje polpozabljene, za zmirom izgubljene ljubice jih je odpahnila in že so se odprle na stežaj in vse se je vračalo s solnčno, veliko silo in kakor od pepela se je razsul in je padel od mene mrliški prt in je padla od mojih oči mrena, ki sem bil gledal skoznjo na temen svet.

To se je zgodilo, ko je bil lep dan in so se hiše svetile v solncu in je po vrtovih poganjalo mokro zelenje.

Zvečer sem šel v kavarno in sem pozdravil prijatelja, ki je sedel za mizo v oblaku tobakovega dima. Opazil je moj vroči obraz in moje razposajene oči in se je začudil, skoro je bil razžaljen.

Pust in mrtev, kakor je bil, ni maral gledati veselih obrazov.

Povedal sem mu, da praznujem praznik svojega vstajenja. In ker je bilo v meni polno mlade moči, ki je čakala, da se izlije v predrzna dela, sem mu pravil o svojih načrtov in upov velikosti in neizmernem številu.

Kadil je in me je poslušal; časih se je ozrl postrani name. Ko sem obmolknil, nekoliko potrt in plašen pod hladnim pogledom njegovih oči, se je naslonil s komolcem ob mizo in je izpregovoril. Govoril je počasi in mirno, ne da bi mi gledal naravnost v obraz.

— Ali se spominjaš na Havelaarja Multatulijevega, na lepo povest o Saidju? Ko se je vrnil Saidja v domačo vas, je čakal pod drevesom vso noč, da bi mu prišla ljubica ob zori naproti, kakor sta se zmenila ob slovesu. Čakal je in ljubice ni bilo. In je šel v vas, in po vasi navzdol, da konca in spet po vasi navzgor; hiše njegove ljubice ni bilo. Tekel je navzdol, do konca in se je vrnil — hiše ni bilo. Vse hiše so stale tam kakor nekdaj, samo hiše njegove ljubice ni bilo. Ubogi Saidja je mislil, da je zblaznel in je tekel spet navzdol in spet navzgor — vse je bilo kakor prej, ali hiše njegove ljubice ni bilo . . .

— Glej, v Pariz so bili prišli vsi narodi v goste. Ob 'cesti narodov' so si napravili domove, kolikor manjši je bil narod, toliko večjega in lepšega si je napravil. In ko bi bil ti prišel na tisto cesto in bi iskal svoj dom, bi hodil po cesti kakor Saidja: navzdol do konca in spet navzgor — vse hiše bi stale tam, tvojega doma pa bi ne bilo! Tekel bi navzdol, tvoje oči bi bile okrvavele in blazne od strahu; in bi tekel in bi se vračal in bi ne našel svojega doma. Vse hiše so bile tam, tvoje hiše ni bilo. Ti si bil tujec tam, vagabund, brez doma. Če bi bil kdo prišel in bi te vprašal: —Kdo si? Odkod si? Pokaži mi svoj dom! — bi povesil oči in bi sklonil hrbet in bi mu ne odgovoril.

Zakaj je neumno vsako veselje in vsako upanje. Ti nimaš doma, to se pravi, da si veja brez debla, odkrhnjena veja, ki je padla na gnilo listje in se tam suši ter naposled segnije.

Ti nimaš doma; tvoje misli so tuje, kakor ti jih je nanesel veter od vseh strani, vsako tvoje delo je tuje, vzraslo iz tujih tal, vsaka tvoja beseda je tuja, zakaj nitI jezik, ki ga govoriš, ni več tvoj.

Kako bi zazelenela veja na gnilem listju, odkrhnjena od debla? Mi smo veje, ki gnijemo, ker ni soka iz debla, da bi nam dajal moči. Povej mi, odkod ti je prišla navdušenost za delo, za življenje? Premisli dobro, pogleJ svojo dušo v čistem ogledalu, brezobzirno si razodeni izvor in smoter svojega duševnega nehanja in spoznal boš, da nimaš doma. Tvoja rojstna hiša, dragi moj, je podobna ciganskemu vozu, ki roma od kraja do kraja.

Ker nimaš studenca, ki bi ti dajal ponosa in ljubezni in moči, zato tudi nimaš nikogar, da bi mu bil hvaležen. Kakor je vse tvoje nehanje tuje, tako je tudi brezpomembno. Kdor ti ničesar ne daje, bi bilo neumno, da bi mu ti kaj dajal. In nemogoče je, da bi mu dajal. Zakaj darovanja ni na svetu, vse je samo vračanje.

Kar si bil nabral drugod, vrni spet tistim, ki so ti bili dali; pojdi in išči jih, če jim je do povračila.

Jaz pa sem šel in sem romal po cesti poln veselja in mladosti, jaz ubogi Saidja.

Slišal sem njegove besede in slišal sem, kako je stokal v njih, da, videl sem, kako je bila vzcvetela vsaka od njih iz gorke srčne krvi. Sram ga je bilo siromašne matere in bil se je po licih, zato ker ga je bilo sram . . .

Večer je bil jasen in po vrtovih je zelenelo. In zašumelo je od Javornika in od Raskovca gor, slišal sem v vetru zamolklo petje zvonov farne cerkve sv. Pavla. Tako mi je prinašal veter pozdrave od uboge matere, ki je bil sin pozabil nanjo, zato ker mu ni mogla dati ničesar.

Težko in čudovito sladko mi je bilo. Hodil sem po široki cesti, cesti narodov, in tam so stali visoki domovi. Hodil sem, neznanec brez doma, srce moje pa se je stiskalo in širilo od velike bolečine in radosti polne ljubezni do matere, ki nima doma; ne dal bi bil te ljubezni za vse bogastvo domov, ki so stali tam ob cesti tako bahato:

— Glej, berač si in tvoja suknja je zakrpana in tvoje bose noge so vse razbolene in oprašene od nestalnega romanja!

Ej, mati, majka, življenje moje, vseh mojih misli, vsega mojega nehanja začetek in cilj! Kako so žuljeve in zgrbljene tvoje uboge svete roke, — blagoslovi me, sina, z ubogimi svetimi rokami! Tvoje čelo je polno skrbi in trpljenja, s trnjem je kronano namesto z diademom — nagni k meni, sinu, svoje ljubljeno, s trnjem kronano čelo, ozri se na ponižni dar, ki ti ga prinašam, siromašne matere siromašen sin, ozri se na moje srce in sprejmi ga!

Romal sem po široki cesti, mimo visokih domov in sem bil vesel in ponosen, zakaj ni je bolj rodovitne in sladke ljubezni sinov, ki nimajo od svoje matere drugega, nego to sladko in rodovitno ljubezen, vredno prostranega doma in vse te široke in ponosne ceste.

JUSTICA — SLEPA DAMA.

Človeška Justica je uboga reva. Rada bi bila nekaj velikega; ali tudi v njeni duši vodita volja in moč trdovraten boj, in moč ne more doseči volje.

Justica je hotela odpraviti barbarstvo osebnega maščevanja. Nadomestiti je hotela Jehovo na zemlji. Osveto in pravičnost je hotela socializirati.

"Ti, človek posameznik, ne znaš biti pravičen. Ako se ti je zgodila krivica, se zbudi v tebi srd, ki potlači vse druge občutke. 'Oko za oko, zob za zob' praviš, toda z zobom vzameš celo glavo, z očesom uničiš življenje. V svojih zadevah si subjektiven. Svoj obol čutiš, pa jo še pretiravaš in ne znaš in nočeš razumeti okolščin, ki lahko olajšajo grešnikovo krivdo. Zato ne sme biti osveta prepuščena tebi. "Moje je maščevanje", pravi Bog. Ali ker je on predaleč, prevzame v njegovem imenu družba maščevanje. Le ona more biti objektivna, kajti tisti, ki je storil krivico, in tisti, ki jo trpi, je njen član. Ona lahko brez predsodkov razsodi med obema."

Družba je organizirala pravičnost. In zdaj se lahko zanašaš nanjo, o človek! Ona je tako božanska ustanova kakor cerkev.

Ali ta družba, prijatelj človek še ni tvoja družba še ni družba človeštva. Ampak razredna je. Sinovi in hčere Adamove, bratje in sestre po Bogu, so razdeljeni v gospodarje in hlapce, v bogate, in revne, v privlegirane in brezpravne. In v razredni družbi je vse razredno — tudi boginja Justica.

Med militarizmom in med močjo za obrambo svojih pravic je prav tako velika razlika kakor med avtokratično monarhijo in svobodno demokracijo.

Prva dežela, v kateri zmaga socializem, bo imela sovražnike, v vseh deželah, kjer bodo vladali kapitalisti.

Mir za vsako ceno se pravi, da me lahko ubije, kdor hoče.

Za ogromno večino ljudstva je prilika za delo najvažnejše vprašanje. Zakaj delo je zanje edini vir dohodkov, ki jih potrebujejo za vzdržavane življenja. Če kapitalizem ne more odpraviti brezposelnosti, je sovražnik družbe, torej protisocialen, desorganizatoričen, anarhičen element.

Kapitalistična država je izkoriščevalka. To je davno znano. Če zahteva socializem, da naj se podržavijo podjetja, zahteva poleg tega tudi socialistično upravo. Kajti le ona more varovati delavce in uslužbence izkoriščanja.

"Če regulirate otroško delo, regulirate zločin. Prav bi bilo za nas, da odpravimo otroško delo, ne da ga reguliramo. Prišel bo čas, ko ne bo smel biti nihče izpod 16 let zaposlen v tovarni, jami ali kamnolomu". — Meyer London v kongresu.

Za delavstvo in za človeštvo sploh ni le vprašanje, če se sploh kdaj osvobodi ali ne, ampak tudi kdaj se osvobodi. Ako bi se posrečilo kapitalizmu, da bi sedaj razdejal njegovo mednarodno zvezo, bi bil to le začasen uspeh; ali zadržal bi emancipacijo delavskega razreda vendar za ta čas. Proletariatu je pa tudi čas dragocen. Zato mora spoznati limanice, ki jih nastavlja kapitalizem, in paziti, da ne sede nanje.

Od Boga ni mogoče izprositi ne moke ne mesa, ne obleke ne strehe. Kapitalisti so mogočnejši od nebeškega očeta. — Vpeljali so še drugo razliko. Boga — so nas učili — je treba le moliti. Kapitalistom je treba vse plačati.

Zdravo telo, najboljše blago.

Kako moramo ravnati, da si bomo lahko ohranili popolno zdravje? — Za to je treba pred vsem in najprvo paziti na želodec. V človeškem telesu se kaj rade pojavijo strupene snovi, katere odvajamo skozi črevesje. Dosti opasnih bolezni se ne more drugače ustaviti, če ne skrbimo za popolno izčiščenje škodljivih snovij. Trinerjevo ameriško grenko vino izčišča želodec in črevesje; odpravlja iz teh vse nepotrebne in strupene snovi, ter na ta način utrjuje ves notranji sestav. To zdravilo je kot glavni branik pri vseh želodčnih neprilikah, zabasanosti, glavobolu, nervoznosti, slabi krvi in splošni slabosti. — Trinerjev Liniment je na jednako znanem glasu, ker je najboljši pripomoček za odpravo revmatizma, nevralgije, hrbtobola, izpahkov, oteklin itd. Novi vojni davek je sicer malo povišal cene Trinerjevih zdravil, kar se pa ne sme jemati v poštev, z ozirom na velike uspehe teh zdravil; ta zdravila bodo še vseeno najboljša in najcenejša domača zdravila. Jos. Triner, izdelujoči kemist, 1333—1343 So. Ashland Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

Pri prehladih

vdrgnite vrat in prsa, kakor tudi stopala s

Dr. Richter-jevem

PAIN-EXPELLER

Učinkuje takoj olajšljivo in prijetno.

Jedino pravi s varstveno znamko sidra.

35c in 65c v lekarnah in naravnost od

F. AD. RICHTER & CO.

74-80 Washington Street, New York, N. Y.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Zdravniška preiskava brezplačna — plačati je le zdravila. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 popol.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicaga živeči bolniki naj pišejo slovensko.

ZANIMIV ČLANEK O NADZOROVANJU BANKE ZVANE "CLEARING HOUSE".

Kaj to pomeni za ljudstvo, če je banka pod nadzorstvom "Clearing Housa".

Vse banke, ki imajo zvezo s Chicago Clearing House, so podvržene strogemu nadzorovanju od uradnikov tega zavoda. Pregledovanje računov in imetja se mora vršiti najmanj enkrat na leto. Izvedenci natančno preiščejo stanje vsake banke. Vso gotovino preštejejo, pregledajo vse note, varščine, vknjižbe in druge vrednostne listine, se prepričajo o fondih, ki so naloženi v drugih bankah in pregledajo knjige in račune. Če najdejo izvedenci kake slabe ali dvomljive vrednostne listine, se te ne štejejo več kot imovina banke. Ako se je skrčila vrednost bančnega premoženja, mora banka kazati pravilno vrednost v svojih knjigah. Če banka drzno špekulira in se ji pride na sled, mora to takoj opustiti. Vse, kar je slabo, riskirano, se mora takoj odstraniti in nadomestiti z boljšim. Če vsega tega banka hitro ne popravi in stori, izgubi vse nadaljnje ugodnosti in pravice, ki jih vživajo banke, katere so združene v Clearing House.

Kedar se odvzamejo kaki banki te ugodnosti ali če ni sprejeta v Clearing House ima slednja za to dober vzrok. Na drugi strani pa je o banki, ki je članica te zveze, že to dovolj jasen dokaz, da ima dobro imovino, da je njen kredit dober in da vodi svoj denarni promet po predpisih, varno in sigurno.

Načrt za nadzorovanje bank potom Clearing Housa je bil izdelan v Chicagu pred desetimi leti, od katerega časa naprej ni bankrotirala niti ena banka, ki je bila v zvezi s tem Clearing Housom. Ako je šlo na ali drugi banki slabo vsled panike ali vojske, so ji takoj priskočile na pomoč druge Clearing House banke in ji pomagale, dokler se niso povrnile zopet normalne razmere. Ta Clearing House nadzorovalni načrt se je pokazal tako vspešen, da so povsod, kjer koli se nahaja kak Clearing House, sprejeli ta načrt.

American State Banka je v zvezi s tem Clearing Housom, je pod njegovim nadzorstvom in ima vse privilegije te banke, kateri poda vsako leto pet popolnih računov.

American State Banka pa je tudi pod državnim nadzorstvom in odda vsako leto pet detajliranih računov o stanju Banking Departmenta države Illinois.

Napravite NAŠO banko za VAŠO banko in Vaš denar bo varen in ga lahko dvignete, kedar ga želite.

Vprašajte za seznam naših First Gold hipotek. Kakor tudi seznam $100.00 in $500.00 zlatih hipotečnih bondov.

F. Stepina

predsednik.

AMERIŠKE DRŽAVNE BANKE

Blue Island Ave., vogal Loomis in 18. ceste.

Nov naročnik na Proletarca postane nov bojevnik za osvoboditev delavstva.

Ako čitaš Proletarca, pa spoznaš, da je dober list in te zanima, tedaj ga pokaži še tovarišu in mu ga priporoči, da bo tudi on to izvedel, kar izveš ti in se naučil, česar se učiš ti. To bo duševni dobiček zate in zanj.

Central Hotel

Conemaugh, Pa.

Fred. Mosebarger,

LASTNIK.

CARL STROVER

Attorney at Law

Zastopa na vseh sodiščih.

Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.

Št. sobe 1009.

133 W. Washington Street.

CHICAGO. ILLINOIS.

Telefon: Main 3989.

Ali veste za letovišče Martin Potokarja? Seveda. To je "VILLAGE INN" s prostornim vrtom za izlete.

Vodnjak z studeneno vodo na Martinovi farmi je poznan po vsej okolici.

Ogden Ave., blizo cestne železniške postaje, Lyons, Ill. Telefonska številka 224 M.

LOUIS RABSEL.

SHAJALIŠČE SLOVENCEV.

NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS.

Telefon 1199.

SOROL

Prirepen po načinu, ki ga je rabil star moder menih

SOROL

se je izkazal čudovito uspešnem za krče želodcu in trebuhu, bola nvrat, naduho, glavobol, izgubo teka, prehlad v glavi, itd. itd.

Priredi ga ista kompanija, ko dela slavni "Pain Expeller" staro vredno sredstvo za vdrgnenje.

Pameten človek ima eno steklenico vedno pri rokah 35c in 65c v vseh lekarnah, li pa pri

F. AD. RICHTER CO.

74-80 Washington Street, NEW YORK

MODERNA KNJIGOVEZNICA.

Okusno, hitro in trpežno dela za privatnike in društva. Sprejemamo naročila tudi izven mesta.

Imamo moderne stroje. Nizke cene in poštena postrežba.

BRATJE HOLAN,

1638 Blue Island Ave.,

(Adv.) Chicago, Ill.

SLOVENCI

pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORNI JEDNOTI.

Naročite si devnik "Prosveta". List stane za celo leto $3.00, pol leta pa $1.50.

Vstanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Naivečja slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Ceškem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce. -:- -:- -:-

"PROLETAREC" se tiska v naši tiskarni

KADAR potrebujete društvene potrebščine kot zastave, kape, regalije, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,

2711 South Millard Avenue.

CHICAGO, ILL.

Cenike prejmete zastonj. -:- Vse delo garantirano.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

V teh dnevih velike draginje

bi se moral vsakdo varovati pred boleznijo, ki pomeni velike izdatke za hišo. Popolna resnica je v pregovoru. "Forewarned is Forearmed". Slaba prebava glavobol, zguba okusa, splošna slabost, vsi taki znaki vas opozorujejo, da iščete zanesljivega zdravila — malo pozornosti vašim črevam, bo vam pomoglo preprečiti sitne neprilike.

Trinerjovo Ameriško Zdravilno Grenko Vino

je tisto zdravilo, katerega potrebujete v takih slučajih. Isto izčisti creva, odstrani zbrano neporabno tvarino, v kateri se rode in množe razni bacili, pomaga prebavi, povrne okus in ojači kri in želodec, ki so potem vstanu braniti se pred večino napadajočih bacilov. aZ gori označene slučaje, nadalje za nervoznost, želodčne neprilike pri ženskah ob času življenske premembe, kakor tudi pri premogarjih v premogarskih okrajih, itd., je priznano to zdravilo za najboljše izmed vseh enakih pripravkov. To vino je pripravljeno iz grenkih zelišč, korenine in lubja, ki imajo znane zdravilne moči in iz čistega, naravnega, močnega rdečega vina. Isto je dobro tudi za najbolj občutljiv želodec. Cena $1.00. V lekarnah.

Trinerjev Liniment

vam prinese v hišo pravo družinsko zdravilo. Je nepreskoljiv za revmatizem in nevralgijo, je izvrsten pri ponesrečenju, za zvijenje, otekline, okorel vrat, itd. Je jako poživljajoč za utrujene mišice po težkem delu ali dolgi hoji. Cena 25 in 50c v lekarnah, po pošti 35 in 60c.

Trinerjev Cough Sedative

je najbolj zanesljivo zdravilo zoper prehlade in kašelj, hripavost, vnetje sapnika, naduho, itd. Cena ista kakor za liniment.

Trinerjeva zdravila so dobila najvišje mogoče nagrade na mnogih mednarodnih razstavah. Zadnje nagrade: Zalta kolajna—San Francisco, 1915, Grand Prix—Panama, 1916.

JOS. TRINER

kemik izdelovalec,

1333-1339 So. Ashland Ave. Chicago, Ill.